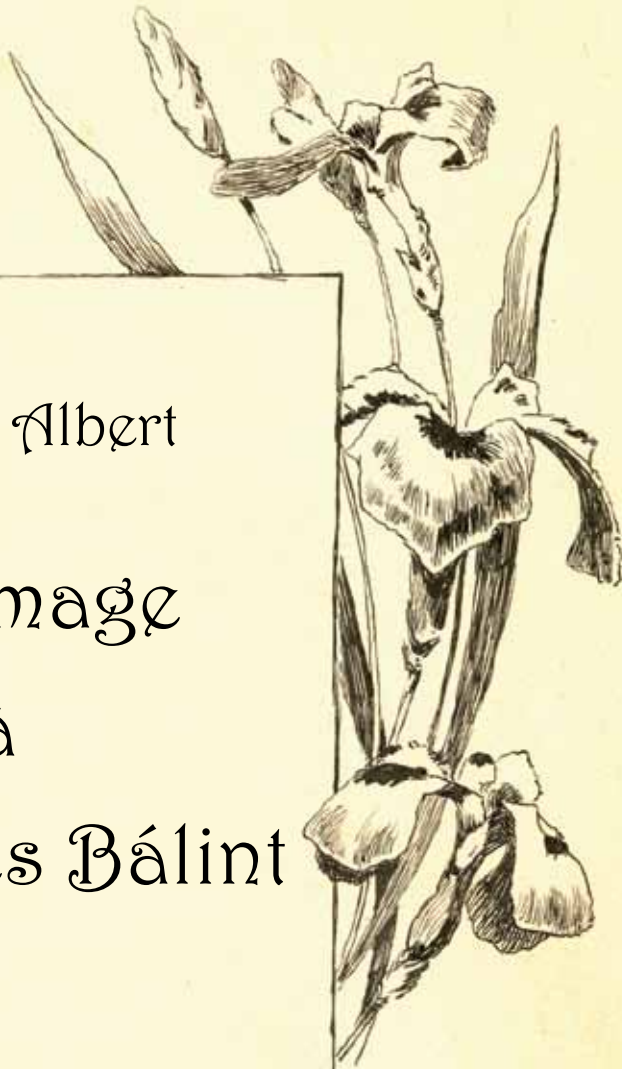
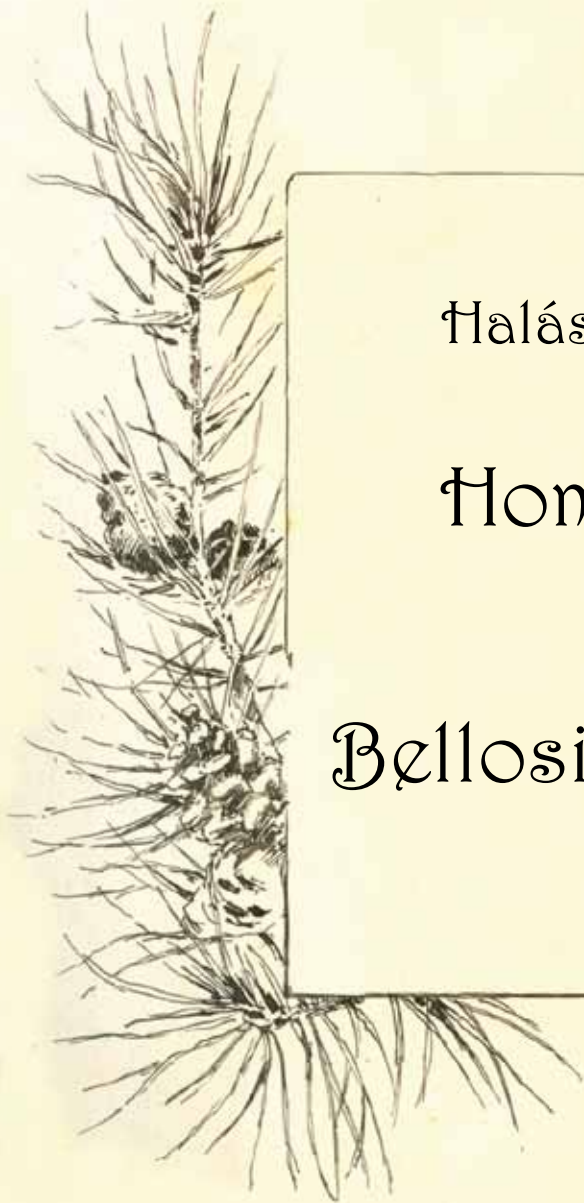

Halász Albert
Hommage
à
Bellosics Bálint

Halász Albert
Hommage à Bellosics Bálint

Lendva Községi Magyar Nemzeti Önkormányzati Közösség
Madžarska samoupravna narodna skupnost občine Lendava

Halász Albert

Hommage à Bellosics Bálint

Bellosics Bálint mellszobrának avatása alkalmából
Ob odkritju doprsnega kipa Bálinta Bellosicsa

Lendva/Lendava
2013

Bellosics Balint

Rédics, 1867. 10. 10. – Baja, 1916. 1. 15.

A rédicsi plébánián az 1789–1869-es kereszteleseket tartalmazó ma is megtalálható anyakönyvben a 46. sz. alatt a következő kereszteleés bejegyzése olvasható: az 1867. október 10-én a rédicsi Belsőmajor köz 1. alatt született Valentinus (Michael, Joannes) nevű fiúgyermek szülei Joannes Bellosics és Carolina Péntek.¹ Nem másról, mint Bellosics Bálintról és szüleiről, Jánosról és Karolináról van szó. Keresztszülei Péntek Mihály és Péntek Mária voltak, valószínűleg anyja rokonai. Szülőháza ma is áll, rajta 2013-tól nevét és érdemeit emléktábla őrzi.²

Jelen összeállítás azt a célt szolgálja, hogy röviden összegezze Bellosics Bálint munkásságát, különös tekintettel néprajzi tevékenységére. Ilyen megközelítéssel nagy vonalakban felvázoljuk élete fontos állomásait, rávilágítunk származására, életútjára, családjára és fontosabb kutatási témáira, nem utolsósorban pedagógusi tevékenységére.³

Bellosics Bálint apja, Bellosics János 1829-ben a Pozsony vármegyei Borostyánkőn⁴ született, és 1909-ben Alsólendván⁵ halt meg. Apja,⁶ aki szintén a Bellosics Bálint nevet viselte, Malaczkán⁷ volt

V matični knjigi, ki jo še danes hranijo na župniji v Rédicu¹ in ki vsebuje rojstva med leti 1789–1869, pod št. 46. lahko preberemo, da sta starša otroka po imenu Valentinus (Michael, Joannes), ki se je rodil 10. oktobra 1867 v Belsőmajor köz 1 v Rédicu, Joannes Bellosics in Carolina Péntek.² Gre za Bálinta Bellosicsa in njegove starše, Jánosa in Karolino. Krstna botra sta bila Mihály Péntek in Mária Péntek, verjetno materina sorodnika. Njegova rojstna hiša stoji še danes. Od leta 2013 spomin na njegovo ime in zasluge ohranja spominska plošča na stavbi.³

Cilj pričujočega sestavka je na kratko predstaviti delo Bálinta Bellosicsa, s posebnim poudarkom na njegovi etnološki dejavnosti. S takšnim pristopom bomo na grobo orisali pomembnejša obdobja njegovega življenja, osvetlili njegovo poreklo, življenjsko pot, predstavili njegovo družino in pomembnejša raziskovalna področja, nenazadnje njegovo pedagoško dejavnost.⁴

Oče Bálinta Bellosicsa, János Bellosics, se je rodil leta 1829 v kraju Borostyánkő⁵ v županiji Pozsony. Umrli je leta 1909 v Dolnji Lendavi.⁶ Njegov oče,⁷ ki se je prav

D no	Annus mensis die		Nomen	Sexus		Aet	Parentes eorum religio conditio
	Nati- uitas	collat. baptiz. m.		mas.	foem.	leg. m.	
16.	1867 Oktobris 10 ^a	19 ^a 12 ^a	Valentinus (Michael) Joannes	m.	-	leg.	Joannes Bellosics. nobil. Joannes dominalis. R. cath. Carolina Pénsek.
17.	1867 10 ^a	10 ^a	Stephanus	m.	-	leg.	Ignacius Baresika agricola Rosalia Völgyi. R. cath.
18.	1867 15 ^a	16 ^a	Teresia	-	f.	leg.	Franciscus Marion eujus camp. dñotiz R. cath. Rosalia Varga.
19.	1867 10 ^a	14 ^a	Agnes	-	f.	leg.	Stephanus Tuschka agric. Juliana Kovács. R. cath.

1. Valentinus (Michael, Joannes)

1867. október 10., Rédics, Belsőmajor köz 1.

10. oktober 1867, Rédics, Belsőmajor köz 1.

Liber Baptisatorum Localis Capellania Réditsiensis Ab Annó 1789 (–1869). Rédics.
Keresztelés I. 1798–1869.

jegyző. Feleségét Zimka Annának hívták.⁸

Bellosics János felesége, Péntek Karolina 1833-ben született Felsőlendván⁹, és 1921-ben Baján¹⁰ halt meg.¹¹ Származását tekintve szlovén volt.¹² Erről egyik levelében Bellosics Bálint így ír: »... vend¹³ dajka ölében gögicséltem, és vend tejet szívtam, mert édes anyám maga született vend. Atyja Péntek (vend: Pétek) közönséges polánczi vend szülők gyermeke volt, ki esze és tanultsága által a Szapáryak jószágigazgatójává lett, s egész életén át vend vidéken Tissinán (Csendlakon, Vasban) élt. Ma is élő bátyja közönséges bundás vend ember. Nekem első dalom anyám vend dala volt, s később is sokat tudtam meg tőle róluk.«¹⁴

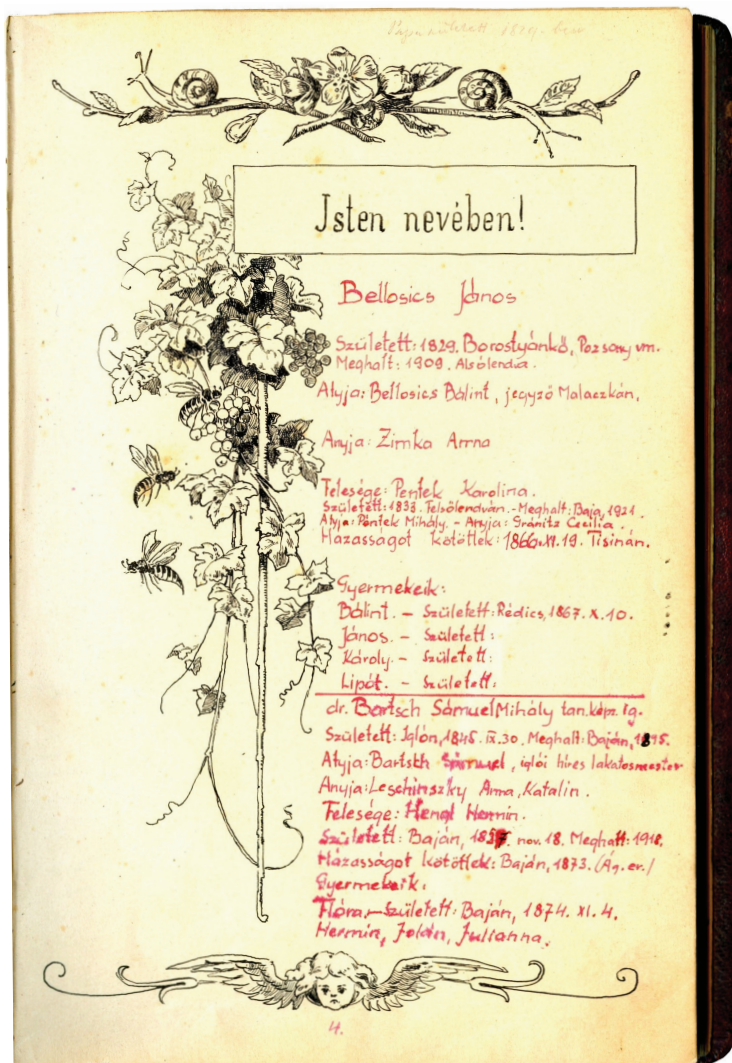
Karolina apját Péntek Mihálynak, anyját Gránicz Ceciliának hívták, és 1866. november 19-én kötöttek házasságot Tisinán.¹⁵ Mihály evangélikus volt, szemben a család többi, római katolikus vallású tagjával. Polánczról¹⁶ származtak, és Csendlakon¹⁷ éltek.¹⁸ Mihály a muraszombati Szapáryak jószágigazgatója volt.

Bellosics Bálint apja Keszthelyen végezte a Mezőgazdasági

tako imenoval Bálint Bellosics, je bil notar v kraju Malaczka.⁸ Njegova žena se je pisala Anna Zimka.⁹

Žena Jánosa Bellosicsa, Karolina Péntek,¹⁰ se je rodila leta 1833 v Gornji Lendavi,¹¹ umrla pa leta 1921 v Baji.¹² Bila je slovenskega porekla.¹³ O tem v enem od svojih pisem Bálint Bellosics piše takole: „... v naročju varuške sem čebľjal po vendsko¹⁴ in sesal vendsko mleko, ker je moja draga mati tudi sama rojena kot Vend. Njen oče Péntek, (vendsko Pétek) je bil otrok preprostih Vendov iz Poláncza, ki je po zaslugi svoje pameti in učenosti postal upravitelj posesti Szapáryjev in je celo življenje živel v Tissini (Csendlak, Železna županija). Njegov še danes živeči brat je preprost Vend z bundo. Moja prva pesem je bila vendska pesem moje matere in tudi pozneje sem od nje dosti izvedel o njih.”¹⁵

Oče Karoline se je imenoval Mihály Péntek, mati Cecilia Gránicz. Poročila sta se 19. novembra 1866 v Tišini.¹⁶ Mihály je bil evangeličanske vere, za razliko od ostalih članov družine, ki so bili rimskokatoliške vere. Izvirata iz Skakovec,¹⁷ živel pa sta v Tišini.¹⁸ Mihály je bil upravitelj posesti plemiške družine Szapáry v Murski Soboti.

2. A Bellosics–Bartsch család törzskönyve 1893. jún. 27. napjainkig. Kéziratos füzet, a Báldy család tulajdona.

2. Družinska knjiga Bellosics–Bartsch. Od 27. junija 1893 do danes. Na roko pisan zvezek, v lasti družine Báldy.

Tanintézetet. Unokája, Báldy Flóra egyik emlékiratában úgy írja, hogy Rédicson volt hosszú éveken keresztül az Esterházy uradalom gazdatisztje. Utána az alsólendvai járáshoz tartozó, a Szombatfához közeli Nyakasháza-pusztát bérelte, ott gazdálkodtak. A település ma már nem létezik. Az Esterházyaktól 700 hold földet béreltek, de saját birtokkal is rendelkeztek.¹⁹ Az »Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve« 1896-ban alsólendvai lakosként említi őket: »29, Bellosics János, birtokos és haszonbérlő, római katolikus, letelepedett 1873-ban, irni-olvasni tud. Családtagok: Bellosics Jánosné szül. Péntek Karolina, Bellosics Bálint, Bellosics János, Bellosics Károly, Bellosics Lipót».²⁰ Bálint ekkor öt vagy hat éves volt. Testvérei katonák, ill. gazdálkodók voltak. Károly, mint apja, szintén Keszthelyen végezte el a Mezőgazdasági Tanintézetet. Katonai éveit leszolgálva katonai szolgálatban maradt, s mint a nyitrai honvéd ezred alezredese 1918-ban az első világháborúban halt meg, Budapesten nyugszik a Farkasréti temetőben. Lipót öccse Budapesten a Keleti Kereskedelmi Akadémiát végezte el, és ő is

Oče Bálinta Bellosicsa je v Keszthelyu končal šolo za kmetijstvo. Njegova vnukinja Flóra Báldy v enem izmed spominov piše, da je dolga leta bil upravitelj gospodarstva plemičev Esterházy v Rédicu. Nato je imel v najemu posestvo Nyakasháza v okrožju Dolnja Lendava, blizu naselja Szombatfa, kjer je gospodaril. Naselje danes ne obstaja več. Od Esterházyjev so imeli v najemu 700 oralov zemlje, imeli pa so tudi lastno zemljo.¹⁹ T. i. milenijska spominska knjiga Dolnje Lendave jih leta 1896 omenja kot prebivalce Dolnje Lendave: »29, János Bellosics, posestnik in zakupnik, rimskokatoliške vere, priselil se je leta 1873, pisati in brati zna. Družinski člani: Jánosné Bellosics, roj. Karolina Péntek, Bálint Bellosics, János Bellosics, Károly Bellosics, Lipót Bellosics.«²⁰ Bálint je bil takrat star pet ali šest let. Njegovi bratje so postali vojaki oz. kmetovalci. Károly je, kakor oče, kmetijsko šolo končal v Keszthelyu. Po odsluženju vojaškega roka pa je ostal v vojaški službi. Umrl je v prvi svetovni vojni leta 1918 kot podpolkovnik domobranskega polka iz Nyitre. Pokopan je v Budimpešti na pokopališču Farkasrét. Mlajši brat

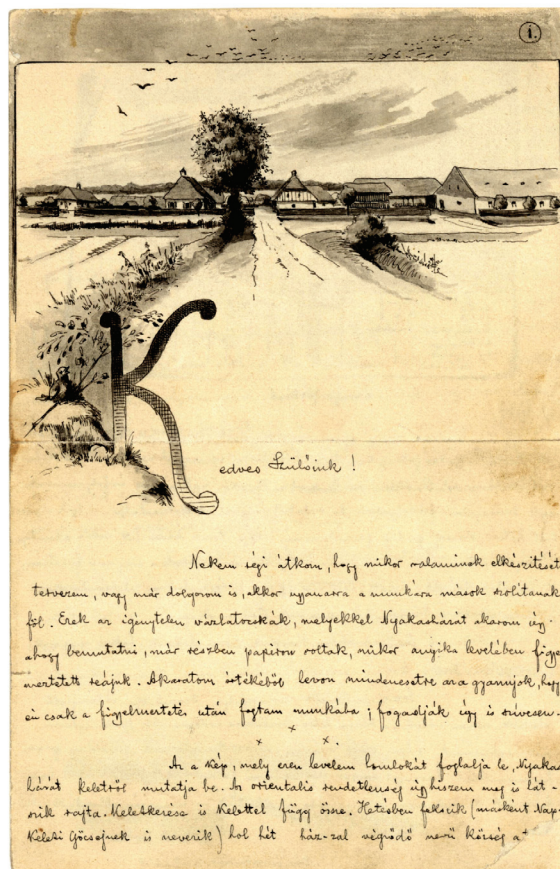
3. Péntek Karolina, Bellosics Bálint (középen, áll),
öccse, János (középen, ül), öccse, Károly (apja előtt) és
Bellosics János. 1876–80 között.

3. Karolina Péntek, Bálint Bellosics (stoji v sredini),
mlajši brat János (sedi v sredini), drugi mlajši brat
Károly (pred očetom) in János Bellosics.
Med 1876–80.

katonaidejét leszolgálva maradt a hadseregben. A háborúban kétszer sebesült meg, és mint vadászvezredes Baján halt meg, a családi sírban nyugszik. János, a legfiatalabb, szintén a Keszthelyi Mezőgazdasági Tanintézetet végezte el, és apjával Nyakasházán gazdálkodott, de fiatalon meghalt, apjával a lendvai felső temetőben nyugszanak.²¹ Sírjukról az öntöttvas kereszt elvesztett, a sírhely csak hozzávetőlegesen állapítható meg. Szüleik, János és Karolina öregségükre Alsólendván éltek a Posta út 24. alatt, a mai Vasút utcában, a vasútállomással szemben.²² János halála után özvegye egy ideig Csáktornyán élt, majd fia, Bellosics Bálint magához költöztette Bajára. A lendvai ingatlanokat, családi házat eladásra vagy bérbe adásra hirdették meg a helyi sajtóban, így feltételezéseink szerint a házat eladták, legalábbis gazdát cserélt. Az ötvenes években üzlet működött benne, még a hetvenes években is állt, aztán felét lebontották, felét korszerű lakóházzá alakították át. A gazdasági épületek átépítve, részben ma is állnak.

Ahogy Bellosics saját kezűleg írt önéletrajzából²³ tudhatjuk, középiskolai tanulmányait

Lipót je končal t. i. vzhodno trgovsko akademijo, a je po odsluženem vojaškem roku ravno tako ostal v vojski. V vojni je bil dvakrat ranjen, in kot polkovnik posebnih enot umrl v Baji. Počiva v družinskem grobu. Tudi najmlajši brat, János, je končal kmetijsko šolo v Keszthelyu. Z očetom je kmetoval na posestvu Nyakasháza. Umrl je v mladih letih, pokopan je v istem grobu z očetom na lendavskem zgornjem pokopališču.²¹ Z groba se je litoželezni križ izgubil, mesto groba se lahko določi le približno. Starši Bálinta Bellosicsa so na stara leta živeli v Dolnji Lendavi, na naslovu Posta út 24, v današnji Kolodvorski ulici, nasproti železniške postaje.²² Po smrti Jánosa je njegova vdova nekaj časa živela v Čakovcu, nato jo je sin Bálint Bellosics preselil k sebi v Bajo. Nepremičnine v Lendavi, družinsko hišo, so v lokalnem časopisu oglaševali za prodajo ali najem. Tako so jo verjetno prodali, oz. kakor koli že, zamenjala je lastnika. V petdesetih letih je v hiši bila trgovina, v sedemdesetih letih je še stala. Nato so polovico porušili, polovico pa preuredili v sodobno hišo. Gospodarski objekti, sicer preurejeni, delno stojijo še danes.

4. „Az a kép, mely ezen levelem homlokát foglalja le, Nyakasházát keletről mutatja be. Az orientalis rendetlenség úgy hiszem meg is látszik rajta.”

1893. augusztus 3.

4. „Slika na prvi strani mojega pisma prikazuje Nyakasházo z vzhoda. Mislim, da se ta vzhodnjaški nered na njej tudi vidi.”

3. avgust 1893

szülőmegyében, Zalában végezte, ahol már találkozhatott a néprajzzal, hiszen Lendván működött akkoriban pl. Udvarhelyi Gyula, az alsólendvai Polgári fiúiskola igazgatója, aki maga is írt néprajzi témájú cikkeket, vagy az igazgatóságban az őt követő székelyudvarhelyi származású Szántó Károly, aki előzőleg a csáktornyai Polgári Fiúiskola tanítója volt, és akinek szintén jelent meg néprajzi írása Alsólendváról. A tantestület tagjai voltak többek közt Dervarics Kálmán és Murkovics János is. Dervaricsot történelmi, néprajzi tevékenysége révén is számon tartjuk, Murkovicsot pedig, aki 1879-től az Alsólendvai Római Katolikus Népiskola igazgatója volt, a Magyarországi Néprajzi Társaság megalakulásakor Bellosics Bálinttal együtt a tagok sorában találjuk. Bellosics mindkettőjüket jól ismerhette, hiszen Dervaricsra többször hivatkozik, Murkoviccsal pedig pl. szlovén gyűjtéseinek szövegeit nézette át.

Bálint 16 éves korában a budapesti I. kerületi Állami Tanítóképző Intézet növendéke lett. A negyedik évfolyam után váltólázban, azaz maláriában betegedett

Kakor vemo iz Bellosicsevega lastnoročnega življenjepisa,²³ je srednješolsko izobraževanje končal v rojstni županiji, v Zali. Tu se je lahko že srečal z etnologijo.²⁴ V Lendavi je takrat deloval npr. Gyula Udvarhelyi, ravnatelj dolnjelendavske deške meščanske šole, ki je tudi sam pisal etnološke članke. Tudi njegov naslednik, ravnatelj Károly Szántó, sicer doma iz Székelyudvarhelya v Transilvaniji, pred prihodom v Lendavo pa učitelj v deški meščanski šoli v Čakovcu, je o Dolnji Lendavi objavil etnološki prispevek. Člana učiteljskega zbora sta bila tudi Kálmán Dervarics in János Murkovics. Dervaricsa poznamo tudi po njegovi dejavnosti na področju zgodovine in etnologije. Murkovicsa pa, ki je od 1879 bil ravnatelj Dolnjelendavske rimskokatoliške ljudske šole, najdemo ob ustanovitvi Etnološkega društva Madžarske med člani skupaj z Bálintom Bellosicsem. Bellosics je moral oba dobro poznati, saj se na Dervaricsa večkrat sklicuje, Murkovicsu pa je večkrat dal v pregled svoje slovenske terenske raziskave.

Bálint je v 16. letu starosti postal gojenec zavoda za izobraževanje učiteljev v I. okrožju

5. Bellosics Bálint rajza
5. Risba Bálinta Bellosicsa

6. Péntek Karolina és Bellosics János

Nyakasháza, 1897.

6. Karolina Péntek in János Bellosics

meg, és a súlyos beteget orvosai a kor orvostudományának szellemében a szülőhelyével egyező levegőjű Csáktornyára eresztették a tanítóképző idejére. 1887-ben itt szerzi meg az elemi népiskolai tanítói oklevelet. Innen már egykori és későbbi tanárának, Herrmann Antalnak, a kibontakozó magyar néprajz jeles személyének²⁴ a szlovének néprajzi kutatásairól számol be, több szöveget is küld Budapestre, valamint kéri tanárát, segítsen neki visszakerülni a polgári iskola tanítóképzőjébe.²⁵

Gyógyulása után visszatérhet Budapestre, és 1887–1890 között elvégzi a budapesti Állami Polgári Iskolai Tanítóképző nyelv- és történettudományi szakcsoportjának három éves tanfolyamát. 1890 júniusában az ún. polgári iskolai tanítóképző vizsgálaton Gyertyánffy István igazgatósága idején jeles általános osztályzatú oklevelet szerez. A tibódi származású Gyertyánffy egyébként, lehet véletlen egybeesés csupán, székelyudvarhelyi²⁶ gimnáziumi tanárként 1869-ben a svájci tanítóképzők tanulmányozására utazott úgy, mint Murkovics. Utána 1870-ben a székelykeresztúri, 1873-ban a

Budimpešte. V četrtem letniku pa zbolí za malaríjo. Zaradi bolezni so mu zdravniki svetovali, naj šolanje nadaljuje v Čakovcu, v kraju, ki ima podobno klimo kot njegov rojstni kraj. Tu leta 1887 dobi diplomu učitelja za ljudsko osnovno šolo. Od tu že poroča svojemu nekdanjemu in bodočemu profesorju Antalu Herrmannu,²⁵ znani osebnosti nastajajoče madžarske etnologije, o svojih raziskavah med Slovenci. V Budimpešto pošlje več člankov. Svojega profesorja tudi prosi, naj mu pomaga priti nazaj na učiteljske za meščanske šole.²⁶

Ko ozdravi, se lahko vrne v Budimpešto in med leti 1887–1890 na državnem učiteljsku za meščanske šole v Budimpešti konča triletni študij na smeri jezik in zgodovina. Junija 1890 pod ravnateljstvom Istvána Gyertyánffyja na t. i. izpitu za učitelje za meščanske šole diplomira s skupno oceno odlično. Ne vemo, ali je le naključje, ampak Gyertyánffy, ki izvira iz Tibóda,²⁷ je leta 1869 kot učitelj v gimnaziji v Székelyudvarhelyu²⁸ odpotoval na preučevanje učiteljske v Švici. Ravno tako kot Murkovics. Nato je leta 1870 postal ravnatelj v Székelykeresztúru, 1873 pa na učiteljsku v Budimu.²⁹ Njuno poznanstvo ni izključeno.

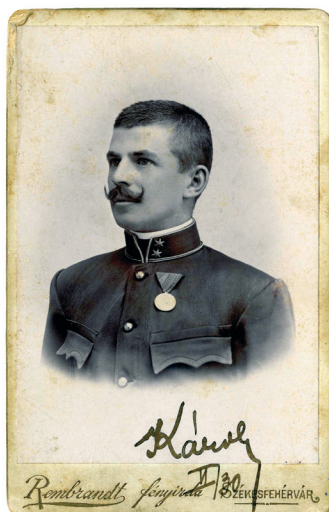
Bellosics Bálint testvérei:

Bratje Bálinta Bellosicsa:

7. Bellosics János

7. János Bellosics

8. Bellosics Károly

8. Károly Bellosics

9. Bellosics Lipót

9. Lipót Bellosics

Budai Tanítóképző igazgatója lett.²⁷ Ismeretségük nem kizárt.

Bellosicsot az 1890/91. iskolai évben miniszteri jóváhagyással felveszik a tanítóképző-intézeti tanári tanfolyam magyar- és történettudományi szakcsoport hallgatói közé. Ebben ismét atyai jóindulattal, ahogy Bellosics fogalmaz egyik hozzá intézett levelében, Herrmann Antal segíti. Ekkor kéri fel Bellosicsot, hogy Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen c. könyvsorozatba írja meg a magyarországi szlovének néprajzát. Ezt több évi helyszíni gyűjtés és felkészülés után meg is teszi.²⁸ Közben Budapesten az elbocsátó bizonyítványa szerint az egy év elteltével tanítóképző intézeti tanárságra kitűnő általános osztályzattal nyert képesítést. Szintén Gyertyánffy István igazgatósága alatt. A tanári karban ott voltak dr. Kiss Áron, Király Pál, Lovcsányi Gyula, dr. Herrmann Antal és Rohn József – mind a Magyarországi Néprajzi Társaság tagja.²⁹

Húsz évesen már publikál. Verssel, elbeszélésekkel kezd, fordít is. Korán a néprajz felé fordul, 1887-ben Király Pál levélben instruálja tanítványának néprajzi gyűjtéseit.

Bellosicsa v šolskem letu 1890/91 z ministrskim dovoljenjem sprejmejo na učiteljišče v skupino slušateljcev študija madžarščine in zgodovine. Tudi tokrat mu z očetovsko dobro namero, kot mu piše v nekem pismu, pomaga njegov profesor Antal Herrmann. Herrmann ga je v tem času zaprosil, naj za nastajajočo serijo knjig Die Österreichisch–Ungarische Monarchie in Wort und Bild napiše poglavje o etnologiji Slovencev na Madžarskem. To po terenskih raziskavah in pripravačez nekaj let tudi naredi.³⁰ Vmes v Budimpešti po letu dni z odličnim uspehom opravi diplomo za poučevanje na učiteljišču. Tudi tokrat pod ravnateljstvom Istvána Gyertyánffyja. V učiteljskem zboru so bili dr. Áron Kiss, Pál Király, Gyula Lovcsányi, dr. Antal Herrmann in József Rohn – vsi člani Madžarskega etnološkega društva.³¹

Star dvajset let že objavlja. Začne s poezijo, pripovedno prozo, tudi prevaja. Zgodaj se obrne proti etnologiji; leta 1887 mu njegov učitelj Pál Király v pismu daje navodila za etnološko terensko delo. Bellosics mu pošlje pečo (pacs) in pokrivalo za svitek (konty).³² To sta značilni sestavini ženske naglavne noše v

[illegible]

Bellósits Bálint *Pécs* i születési *rom.*
kath. vallási tanítóképzőben növendék, született 1867. ék. ében, a *Budapest* i
magyar kir. állami tanítóképzőben az 1867. ék. iskolájában *az I. ék.* osztály számára kizabott
tanúgorkból
10. általános osztályzatot nyert.

Erkösi magaviselete: *dicsejeteles*
Szorgalma: *Netarto*

Egyes tantárgyakban tanusított előmenetele:

1. Ha- és erkölcstanban *felcs*
2. Neveléstanban *je*
 a) nevelés- és oktatástudásban
 b) oktatási módszertanban
 c) tanítási gyakorlatokban
3. Magyar nyelvtanban *je*
 a) drasztikus és nyelvtanban
 b) helytalan és fogalmazásban
4. Nemes nyelvről *felcs*
5. Hazai más nyelvről *felcs*
6. *felcs*
 a) főhírlapban
 b) történelemben
 c) hazai alkotmányokban
7. Történelmi tárgyban *je*
 a) természetrajzban
 b) természet- és vegytanban
 c) mező gazdaságtan és kertészetben
8. Természettudományokban *je*
9. Művészeti tárgyban *je*
 a) ének- és zenetanban
 b) rajzok- és szobrászatban
10. Hírlapi írtban *je-je*
11. Tetszgaroktatásban *felcs*
 Írástól dekoltált *felcs*
 Egész óra és 15 másodperc *2* órá; csak 15 másodperc *2* órá, ki ne
 mentett *2* órá
 Kelt *Budapestben 1884 június 16-án*

Montgomery
igacqals

us to it.
 Of twenty thirty
 many to a week.

10. Bellosics Bálint bizonyítványai

10. Spričevali Bálinta Bellosicsa

Bellosics pacsát, kontyot küld neki. Ezek a hetési női fejviselet jellegzetes darabjai.³⁰ Másik ösztönző tanárával, a későbbi jóbaráttal, Herrmann Antallal is mindvégig rendszeres levelezésben állnak.³¹

Budapesti tanulmányainak befejezése után hazatér Alsólendvára. Minden vágya és igyekezete ellenére kapcsolatai révén sem sikerül elhelyezkednie a sokat áhított Csáktornyán. Nagyon nehezen viseli, hogy nem tud álláshoz jutni, és apja terhére van, mígnem 1892 őszétől a magyar vallás- és oktatásügyi miniszter ideiglenesen ki nem nevezi segédtanárnak a bajai állami tanítóképzőbe.³² Addig is gyűjt, a falusi tanítókat, papokat próbálja megnyerni segítőtársaknak, s publikációs jegyzéke is gazdag ebből az időszakból.

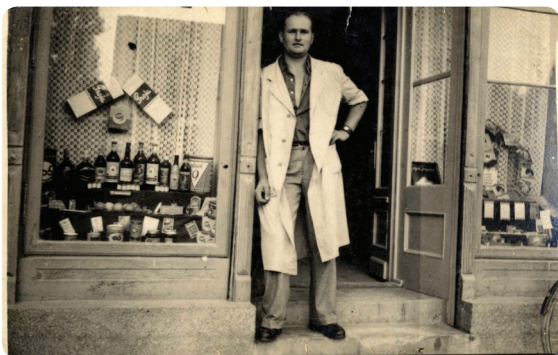
Bajára kerülése után nem egészen egy évvel, 1893 júniusában feleségül veszi igazgatójának, Bartsch Samunak lányát, Flórát.³³ Hét gyermekük születik: János (Samu, Károly, 1894.), Bálint (Lipót, István, 1896.), László (István, Lipót, 1898.), Imre (1899.), Flóra (Margit, Paula, 1901.), Pál (1904.) és Blanka (1913.), aki viszont 1916-ban, apja után fél évvel meghal.³⁴

Hetésu.³³ Tudi z Antalom Herrmannom, drugim profesorjem in kasnejšim dobrim prijateljem, ki ga spodbuja, se redno dopisujeta.³⁴

Po končanih izobraževanjih se vrne v Dolnjo Lendavo. Kljub veliki želji in prizadevanju, kljub poznanstvom se mu ne uspe zaposliti v Čakovcu. Zelo težko mu je, da se ne more zaposliti in je v breme očetu, vse do takrat, ko ga madžarsko ministrstvo za verske zadeve in izobraževanje od jeseni 1892 začasno ne imenuje za pomožnega učitelja na državnem učiteljišču v Baji.³⁵ Do takrat pa opravlja terensko delo, pri čemer za svoje pomočnike poskuša pridobiti vaške učitelje in duhovnike. Njegov seznam objav iz tega časa je zelo bogat.

Po prihodu v Bajo, že skoraj po letu dni, se junija 1893 poroči s Flóro,³⁶ hčerko svojega ravnatelja Samuja Bartscha. Rodi se jima sedem otrok: János (Samu, Károly, 1894), Bálint (Lipót, István, 1896), László (István, Lipót, 1898), Imre (1899), Flóra (Margit, Paula, 1901), Pál (1904) in Blanka (1913), ki pa po smrti svojega očeta čez pol leta tudi sama umre.³⁷

Štirje najstarejši sinovi so se udeležili prve svetovne vojne. János

- 11. Bellosicsék lendvai háza a múlt század ötvenes éveiben. Üzlet működött benne.
- 11. Hiša družine Bellosics v petdesetih letih prejšnjega stoletja. V njej je bila trgovina.

- 12. Átalakítás közben a hetvenes években.
- 12. Med prenovo v sedemdesetih letih

- 13. Mai állapota.
- 13. Stanje danes

A négy legidősebb fiú részt vett az első világháborúban, János hetvenöt százalékos hadirokkant lett. Érdemeikért Jánost 1925-ben, Lászlót 1926-ban vitézzé avatták, ám -ics végződésű vezetéknévük délszláv gyökerekre utalt, ezért a háborús évek után ilyen névvel nem vehették át a vitézi címet. A család abban állapodik meg, hogy nevet változtat. Mivel apjukat Báldinak becézték a családban, Bálint fiát pedig Báldicának,³⁵ János és László avatásuk előtt a vitézi ranghoz illő nemesi ipszilonnal fémjelzett Báldy családnevet vette fel. A család többi tagja e vezetéknévvel különböző időpontokban veszi át, Bálint és Imre csak 1938-ban.³⁶

János kereskedelmi érettségivel hadirokkantként Dohánynagyárudát vezetett és szőlőjével gazdálkodott. Bálint Magyaróváron az Agrártudományi Főiskolát végezte el, 7 évig gazdasízt volt, utána 33 évig dolgozott a gödöllői Kisállattenyésztési Intézetben, 25 évig volt a vezetője. Gazdag publikációs tevékenységet fejtett ki. Eredményeiért Kossuth díjjal és Munkaéremrenddel jutalmazták. „Aranydiplomás” mezőgazda lett. László Budapesten végezte a

je postal petinsedemdesetodstotni vojni invalid. Za zasluge so Jánosu leta 1925, László pa 1926 podelili viteški naziv. Vendar je končnica -ics (izg.: ič) v priimku nakazovala na južnoslovanske korenine, zato s svojim priimkom nista mogla prevzeti viteškega naziva. Družina se dogovori, da spremenijo priimek. Ker so v družini očeta Bálinta ljubkovalno klicali Báldi, njegovega sina pa Báldica,³⁸ sta János in László pred imenovanjem spremenila priimek v Báldy, z ipsilonom na koncu, kar je spominjalo na plemiške priimke in se je boljše podajalo k viteškemu nazivu. Ostali člani družine priimek prevzamejo v različnih letih, Bálint in Imre šele leta 1938.³⁹

János je z maturo trgovca kot vojni invalid vodil trgovino na veliko s tobakom in gospodaril s svojim vinogradom. Bálint je v Magyaróváru končal višjo agrarno šolo, 7 let je bil oskrbnik, nato je bil 33 let zaposlen v zavodu za rejo drobnice v kraju Gödöllő. Od tega je bil 25 let vodja zavoda. Bil je ploden publicist. Za njegove rezultate so ga odlikovali s prestižnim priznanjem Kossuth in z redom za zasluge. Prejel je tudi t. i. zlato diplomo za področje kmetijstva. László je

14. Bellosics Bálint 1893-ban eljegyzi Bartsch Flórát.

14. Bálint Bellosics se leta 1893 zaroči s Flóro Bartsch.

15. Bellosics Bálint feleségével, Flórával 1895-ben

15. Bálint Bellosics z ženo Flóro leta 1895

Kertészeti Főiskolát, több évtizedig volt Pécs kertészeti felügyelője, kiváló parképítő. Irányította Baranya megye gyümölcsészetét és szőlészetét is. Imre Keszthelyen, a Gazdasági Akadémián szerzett kitűnő oklevelet, több évtizedig gazdaságvezető volt. Flóra apja nyomán a néprajzot választotta szakmájának. A népi textiliákkal foglalkozott, apja hagyatékának a gondozója volt. Mint igazgató tanítónő vonult nyugdíjba. Pál műszaki őrnagyként Amerikába távozott, és ott mint műszaki szakember tevékenykedett.³⁷ A család leszármazottai napjainkig tartják a kapcsolatot és őrzik Bellosics Bálint emlékét.

Bellosics Bálint Baján közel negyed évszázadot tölt el, miközben innen is többször, sikertelenül, Csáktornyára kíván áthelyezést kieszközölni. Bentlakó segédtanári állása óta internátussal egészül ki az intézet, modernizálják, közben 1897-ben rendes tanárrá nevezik ki, mígnem 1913-ban igazgató lesz. Földrajzot, lélektant, természetrajzot, magyar és német nyelvet, rajzot, szépírást tanít, vezeti a tanítási gyakorlatot. Egész napokat dolgozik, gyakran éjszakáit is a munkára szánja. Az óráin, oktatói

v Budimpešti končal visoko šolo za vrtnarstvo. Več desetletij je bil vrtnarski nadzornik v Pécsu, bil je odličan načrtovalec parkov. Vodil je tudi sadjarstvo in vinogradništvo v županiji Baranya. Imre je z odlično oceno diplomiral v Keszthelyu na akademiji za kmetijstvo, več desetletij je bil vodja posestev. Flóra si je po očetu za poklic izbrala etnologijo. Ukvarjala se je z ljudskimi tekstilijami. Bila je skrbnica očetove zapuščine. Upokojila se je kot ravnateljica-učiteljica. Pál se je kot tehniški major odselil v Ameriko in tam deloval kot tehniški strokovnjak.⁴⁰ Potomci družine stike negujejo tudi danes in ohranjajo spomin na Bálinta Bellosicsa.

Bálint Bellosics v Baji prebije blizu četrto stoletja, medtem ko si tudi od tu, neuspešno, poskuša uređiti premestitev v Čakovec. Zavod po njegovi zaposlitvi pomožnega učitelja, s stanovanjem v šoli, razširijo z internatom in modernizirajo. Medtem njega leta 1897 imenujejo za rednega učitelja, leta 1913 pa postane ravnatelj. Poučuje zemljepis, psihologijo, naravoslovje, madžarski in nemški jezik, risanje, lepopis in vodi pedagoško prakso. Dela po cele dneve, pogostokrat tudi cele

16. Bellosics Bálint rajza
16. Risba Bálinta Bellosicsa

17. Bellosics Bálint gyermekei, János és Bálint Nyakasházán
17. János in Bálint, sinova Bálinta Bellosicsa. Nyakasháza.

tevékenységén kívül az önképző-kör vezetője, az ifjúsági és tanári könyvtárak őre, az intézeti múzeum gyarapítója, a színjátszás, a kirándulások és egyéb teendők szervezője. Lelkes pedagógusi munkássága mellett folyamatosan foglalkozik néprajzzal is. Bejárja a környék településeit, ismerkedik a falvak lakóival, életével. Hozzá közelálló tereppel találkozunk. A szomszédságban élő magyar, sváb, bunyevác és sokác közösségekben mozog, rengeteget gyűjt. Régóta vágyott terve is megvalósul: saját fényképezőgépet vásárol, megtanul fényképezni.

Nyaranta több, a minisztérium által szervezett szakmai továbbképzésen vesz részt, pedagógiai, „históriai”, szociológiai, logikai, magyar nyelvi és történelmi előadásokat hallgat, 1908-ban Jénába megy szociológiai kurzusra,³⁸ 1909-ben részt vesz a magyar gazdaszövetség Közteleken rendezett szociális tanfolyamán is. A pedagógus és néprajzi szakma egyhangú elismerését vívja ki A gyermek a magyar néphagyományban c. dolgozatával, amelyben a gyermekről a pubertás korig közöl néprajzi adatokat. Gyűjtötte a népi írni-olvasni, számolni tanulás továbbadásának

noči. Razen pouka in drugih učiteljskih dejavnosti vodi krožek samoizobraževanja, skrbi za mladinsko in učiteljsko knjižnico, zbira stvari za muzej zavoda, organizira gledališke predstave, izlete in skrbi za druge naloge. Ob vestnem pedagoškem delu se nepretrgoma ukvarja tudi z etnologijo. Obišče okoliške vasi, spoznava vaščane in njihovo življenje. Sreča se s terenom, ki mu je blizu. Giblje se v sosedstvu živčih madžarskih, švabskih, bunjevskih in šokskih skupnostih, ogromno zbira. Uresniči se mu tudi stari načrt: kupi si fotografski aparat, nauči se fotografirati.

Ob poletjih se udeležuje več izobraževanj, ki jih pripravlja ministrstvo. Posluša pedagoška, „historična”, sociološka predavanja in predavanja o logiki, madžarskem jeziku in zgodovini. 1908 odpotuje na tečaj sociologije v Jeno. Leta 1909 se udeleži socialnega tečaja na Közteleku, ki ga organizira zveza kmetovalcev. Z objavo dela Otroci v madžarskem ljudskem izročilu,⁴¹ v katerem objavi etnografske podatke o otrocih do pubertete, si prisluži veliko priznanje pedagoške in etnološke stroke. Zbiral je spomine o poučevanju bralnih veščin in veščin

18. Bellosics Bálint, János, Bálint, László és Flóra 1899 december 25-én.

18. Bálint Bellosics, János, Bálint, László in Flóra, 25. decembra 1899

emlékét, tanulmányozta és publikálta az egykezés szokását. Sebestyén Gyula³⁹ kérésére 1906-ban átdolgozta a tanítóképzők számára készített egyetemes történeti kézikönyveinek ókori és újkori kötetit. Ezek több kiadást értek meg. Minisztériumi felkérésre tanítóképző intézeti és elemi népiskolai tankönyveket bírált el, 1911-ben az Országos Közoktatási Tanács felkérte a földrajz tanterv és utasítások anyagának szakbizottsági tárgyalásában való részvételre.⁴⁰ Mindezek gazdag tevékenységének csupán egy részét képezik.

Bellosics a szabadoktatás nagy támogatója volt. Az iskola falain kívül is számos oktatási feladatot látott el, hogy a tudomány eredményeit minél szélesebb körben terjessze. Életrajzában írja, hogy gyakran látogatta a Baja környéki falvakat, előadott a parasztlíceumban, a helyi Katolikus legényegyletben, de az Országos Szabadoktatási Tanács által Baján rendezett liceális előadás-sorozatokban is. Idejétől függően a város társadalmi életéből is kivette a részét, pl. két évtizedig könyvtárosa és választmányi tagja volt a helybeli Úri kaszinónak, valamint választmányi

pisanja, preučeval in objavil je navade družin z enim otrokom. Na prošnjo Gyule Sebestyéna⁴² je leta 1906 predelal njegova dva priročnika s področja zgodovine, ki ju je pripravil za učiteljišča, in sicer za stari in za novi vek. Doživela sta več ponatisov. Na prošnjo ministrstva je ocenjeval učbenike za učiteljišča in ljudske osnovne šole. Leta 1911 ga je Državni izobraževalni svet zaprosil za udeležbo pri razpravi o učnem načrtu in navodilih za zemljepis.⁴³ Vse to pa predstavlja le del njegovega bogatega udejstvovanja.

Bellosics je bil velik podpornik ljudskega izobraževanja. Tudi izven zidov šole je opravljal mnogo učiteljskih nalog, da bi rezultate znanosti širil v čim širšem krogu. V svojem življenjepisu piše, da je pogostokrat obiskoval vasi v okolici Baje. Predaval je v kmečkem liceju, v lokalnem katoliškem društvu mladeničev, kakor tudi v nizu licejskih predavanj, ki jih je v Baji organiziral Državni svet za ljudsko izobraževanje. V kolikor mu je dopuščal čas, se je aktivno vključeval tudi v družbeno življenje mesta. Npr. dve desetletji je bil knjižničar in član odbora lokalnega t. i. gosposkega kazina oz. v današnjem pomenu kulturnega

19. „Szeretett osztályfőnökünknek a harmadik osztály. Baja, 1900–1901.”

19. „Ljubljenumu razredniku, tretji razred. Baja, 1900–1901.”

tagja az Állatvédő Egyesületnek.⁴¹ A magyar tanítóképzés modern alapjainak megteremtésén munkálkodik, hogy javítsa a falu életének minőségét. Ehhez azonban az szükségeltetik, hogy a tanítók megismerjék a vidéki életet, vallotta. Ilyen jellegű munkára, néprajzi gyűjtésre buzdítja őket, akiket sikerül megfertőznie a néprajzzal. A falusi népművelésben példamutató tevékenységet végez, nevéhez fűződik pl. az 1904-es sükösdői és a bajaszentistváni „falugimnázium” megszervezése. Ezek voltak az első magyarországi ilyen jellegű kezdeményezések.⁴²

Életrajzában pedagógusi tevékenysége mellett saját maga is a néprajzot emeli ki. Hozzá kapcsolódó viszonyáról így vall: „A szaktudományokkal való foglalkozás kívül esik ugyan a tanítóképző tanári hivatás szorosabb körén, de annak a disciplinának, a néprajznak, a melynek régidő óta vagyok szerény munkása, sokszoros, s a köznevelés szempontjából nem közömbös kapcsolata van a tanítóképzéssel. Legyen szabad azért megemlékeznem ethnographiai és történeti munkásságomról: A Magyar Néprajzi Társaságnak alapítása

doma, kjer se je odvijalo družabno življenje, a bil je npr. tudi član odbora Društva za zaščito živali.⁴⁴ Deluje na postavitvi temeljev sodobnega madžarskega izobraževanja učiteljev, da bi povečal kvaliteto življenja na vaseh. Menil je, da morajo učitelji spoznati življenje na podežlju. Vse, ki jih uspe okužiti z etnologijo, spodbuja k takšnemu delu, k etnološkim terenskim raziskavam. Pri vaški ljudski prosveti opravlja vzorno delo, on je zaslužen za ustanovitev »vaških gimnazij« leta 1904 v krajih Sükösd in Bajaszentistván. To so bile na Madžarskem prve takšne pobude.⁴⁵

V svojem življenjepisu tudi sam ob pedagoškem delovanju izpostavi etnologijo. O povezanosti z njo priča takole: »udejstvovanje na znanstvenih področjih sicer spada izven ožjih vsebin učiteljskega poklica na učiteljišču, a disciplina, etnologija, v službi katere delujem skromno že mnogo časa, ima pri izobraževanju učiteljev z vidika javnega izobraževanja pomembno vlogo. Zato naj povzamem svoje delo s področja etnologije in zgodovine: Od ustanovitve sem član Madžarskega etnološkega društva, od takrat je bilo objavljenih več kot

20. Bellosics Bálint vadász és természetbarát is volt.
20. Bálint Bellosics je bil tudi lovec in ljubitelj narave.

21. 1905–1907 között
21. Med leti 1905–1907

óta tagja vagyok, ezidőtől kezdve száznál több néprajzi dolgozatom jelent meg az Ethnographiában, a Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztálya Értesítőjében, az URANIA tudományos folyóiratban, a Vasárnapi Újságban, az Új Időkben, a Turisták Lapjában, a Bács-Bodrog vm. Történelmi Társulat Értesítőjében, s az Am Urguel és Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn c. német nyelvű szakfolyóiratokban. Ezirányú munkásságom alapján kaptam megbízást arra, hogy Rudolf trónörökös nagy honismertető művében az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képből dunántúli kötetében (Magyarország IV. kötet) a zala- és vas-megyei vendeket ismertessem. Hazai szlovénjeinkről e helyt és egyebütt közzétett dolgozataim mindmáig majdnem egyedüli ismertetői e népelemnek.

A zalai Hetés népies építkezéséről szóló cikkemet (Ethnographia VII. éf.) szakkörök a legjobb enemű dolgozatok egyikének tartják s a ház és határbúvárlók gyakran hivatkoznak rá. Bácsmegyei, részben pest- és baranyamegyei néprajzi kutatásaim a vármegyék magyar, sokác és bunyevác népelemének ethnographiájára, betelepedésük,

sto mojih etnoloških prispevkov v tiskovinah Ethnographia, Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztálya Értesítője, v znanstveni reviji URANIA, Vasárnapi Újság, Új Idők, Turisták Lapja, Bács-Bodrog vm. Történelmi Társulat Értesítője, v strokovnih revijah v nemškem jeziku Am Urguel in Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn. Na podlagi tega mojega dela sem dobil nalogo, da v knjigi o Zadonavju (Madžarska, IV. knjiga), v velikem domoznanskem delu prestolonaslednika Rudolfa, Die Österreichisch-Ungarische Monarchie in Wort und Bild, predstavim Vende iz županij Zala in Vas. Tu in drugod objavljeni moji spisi o naših domačih Slovencih do sedaj edini predstavljajo to narodno skupnost.

Moj članek o ljudskem stavbarstvu v zalskem Hetésu (Ethnographia, let. VII.) imajo strokovni krogi za enega najboljšega o tej tematiki in ga pogostokrat citirajo raziskovalci stavbarstva in naselij. Moja etnološka raziskovanja v županijah Bács, delno Pest in Baranya, se nanašajo na etnografijo, zgodovino naselitve narodnih skupnosti Madžarov, Šokcev in Bunjevcev v teh županijah. Izmed člankov

22. Balról jobbra: Imre, Pál, Bellosics Bálintné (Bartsch Flóra), Flóra,
Bellosics Bálint, Bálint, László, János

1909

22. Z leve: Imre, Pál, Bálintné Bellosics (Flóra Bartsch), Flóra,
Bálint Bellosics, Bálint, László, János

helyfoglalásuk történetére vonatkoznak. E korból készült cikkeim közül különös elismerést vívtam ki a nyári napforduló magyarországi hagyományairól (Ethnographia, 1902. XIII. éf.) és vármegyénk magyarságának, bunyevác népének a vármegye monográfiája részére írott cikkeimmal (Magyarország vármegyéi és városai Bácsmegyei kötetében.)

Néprajzi munkásságomat jutalmazta a Magyar Néprajzi Társaság, amely már 1896-ban választmánya tagjai közé iktatott. Múzeumaink megbízásából több ízben végeztem a nyári szünetekben a vármegye területén néprajzi gyűjtést. A vármegyei néprajzi és történelmi kutatás szerezte meg számomra a Bács-Bodrog vm. Tört. Társulat Választmányi (1905) és a Bácsmegyei Irod. Társaság rendes tagságát (1906). A Történelmi Társulat néprajzi osztálya gyűjtése érdekében 1907-ben útmutatót íratott velem, amely sok száz példányban tájékoztatja a falvainkban élő intelligenciát, első sorban a tanulósságot az ergológiai gyűjtögetés módját illetőleg.”⁴³

Bellosics levelezéséből tudhatjuk, hogy fiatalkori éveit Nyakaszházán, apja birtokán és a közeli

iz tega obdobja sem si posebno priznanje priboril s članki o madžarski ljudski dediščini poletnega sončnega obrata (Ethnographia, 1902, let. XIII.) in o Madžarih in Bunjevcih naše županije v monografiji županije (Magyarország vármegyéi és városai, Bács megye).

Moje delo s področja etnologije je nagradilo tudi Madžarsko etnološko društvo, ki me je že leta 1896 sprejelo med voljene člane odbora. Po pooblastilu naših muzejev sem v poletnih počitnicah večkrat opravljal terenske raziskave na območju naše županije. Moje raziskave s področja etnologije in zgodovine županije so mi omogočile članstvo v društvu zgodovinarjev županije Bács-Bodrog (1905) in redno članstvo v društvu pisateljev županije Bács (1906). Za potrebe terenskega raziskovanja etnološkega oddelka Društva zgodovinarjev so mi 1907 naročili pisanje smernic, ki v več sto izvodih seznanjajo inteligenco v naših vaseh, predvsem učence, z načini ergološkega zbiranja.«⁴⁶

Iz Bellosicsevih pisem vemo, da je mladost prebil v kraju Nyakaszháza, na očetovem posestvu, in v vasi Szombatfa, od tod tudi njegov psevdonim. Res je, da so se že v

23. Iskolai tablókép Bellosics igazgatósága alatt az 1913–14-es iskolaévről
 23. Skupinska slika dijakov v času Bellosicsevega ravnateljstva v šolskem letu 1913–14

Szombatfán töltötte, innen Szombatfai írói álneve. Igaz, hogy még gyermekkorában Lendvára költöztek, a korabeli helyi sajtó is a jobb módú polgárok társaságában említi őket, gyakran a jótékonyági gyűjtések adományozói sorában. Apja évtizedeken keresztül, haláláig a Takarékpénztár felügyelőbizottságának a tagja volt. A közeli Csáktornyához szorosabb kapcsolatok is fűzhettek, és itt találkozhatott a horvát nyelvvel. Vallomása szerint beszélt a muravidéki szlovén tájszólást, de vannak az akkori szlovén irodalmi nyelven lejegyzett írásai is, többször megfordult a monarchia osztrák részén fekvő szlovén vidékeken is. Több német nyelvű kézírata és kiadott írása⁴⁴ is van, német nyelvterületeken is többször járt, sőt, fordított⁴⁵ is ebből a nyelvből. Bartsch Flórának, feleségének a családja német származású volt, nyilván egyértelmű volt náluk a német nyelv használata is. Bajára kerülve ismét német és délszláv nyelveket beszélő közösségekkel találkozott. Ezért is alkalmazkodott gyorsan az ottani élethez. Ilyen nyelvismerettel felvértezve lehetett az akkori Magyarország nemzetiségeinek egyik első kutatója.

njegovem otroštvu preselili v Lendavo. Tudi takratni tisk jih omenja v družbi bogatejših meščanov, večkrat med podporniki dobrodelnih zbiranj. Njegov oče je bil več desetletij, vse do smrti, član nadzornega odbora Hranilnice. Z bližnjim Čakovcem je verjetno bil v tesnejšem stiku in tu se je srečal s hrvaškim jezikom. Po njegovih pričevanjih je govoril prekmursko slovensko narečje, obstajajo pa tudi njegovi zapisi v takratni knjižni slovenščini. Večkrat je bil tudi v slovenskih predelih avstrijskega dela monarhije. Ima več rokopisov in objavljenih besedil⁴⁷ v nemškem jeziku, tudi nemško govoreče pokrajine je večkrat obiskal. Celo prevajal je iz tega jezika.⁴⁸ Družina Flóre Bartsch, njegove žene, je bila nemškega izvora, zaradi tega je bila pri njih samoumevna tudi raba nemškega jezika. Ko je prišel v Bajo, pa se je ponovno srečal s skupnostmi, ki so govorile nemško in južnoslovanske jezike. Zaradi tega se je hitro vklopil v tamkajšnje življenje. Oborožen s takšnim poznavanjem jezikov je bil lahko eden izmed prvih raziskovalcev narodnih skupnosti takratne Madžarske.

Njegove prve objave so znane od maja 1887, ko je prebival v

A „Muraköz” tárczája

NYAKASHÁZA.

ELBESZÉLÉS.

IRTA: BELLOSICS BALINT.

(Folytatás és vége.)

Nem is volt azután más titulusa, mint Nyakas Ádám; így nevezte öreg, gyermek az egész hejében.

Azt mondják: addig jár a korsó a kutra, míg el nem törik. Nyakas Ádám is addig nyakaskodott, míg megakadt a nyaka. Furcsa eset, de megesejt. Egy esős esztendőben nagyon megdöntte az istenverte Kebele patakja és úgy elhódította a hídát a határ, hogy sohasse látták többé.

A gálháziak azt mesélték szélteben-hosszában, hogy a sovány gerencsér tótoknak minden vizük elfogyott oda fönn, aztán nagy okosan a Kebele vizét akarták hálálva elfogni, hogy legyen mivel sárrá dagasztani az agyagot. Erre aztán megjött a Kebele — mert a víz is jobban szereti ám a füves, nefelejteses partot! — neki vágatott a világnak és — elvitte a gálházi hídát.

No hát szabad volt nyet mesélniök egy hídát fizették meg. Most aztán, na a gálházi ember át akart menni a Kebelet, le kellett kerülnie Pálházára. Ki is mondiák, hogy új hídát vernek. Mivel mindnyájan megegyeztek, Nyakas Ádám nem állott rá. Hanem ez egyszer a falu-

beliek ^{sem engedték} nyakasnak voltak. Ádám gazda ellenére megépítették a hídát.

Hát hiszen jól van, és el nem bontom, ha megosnyástátok, de az is igaz, hogy se én, se cseledem rá nem lép a padójára: van elég igazvonóm, majd csak átmennet Pálházánál.

Úgy is történt egy keresek esztendőn át, akkor aztán saját maga vereltett egy hídát a Kebelet és a gálháziak egy szép, tavaszi reggelen azt látták, hogy a nyakas Dancs Ádám a saját hídján hurokolódik mindentől a tanyájára. Legelőt hajította a gulyáját, egész erdőt mutatott a szilaj ökrök hegyes szarva. Utánnuk az közel-lábu harmadfő csikókat; egész birtokot vitt a lábuk. Középen a megrakott holmis szekerek: pulitoros, nagy szekrények, diófa ágyak, himes ládák, toronyba öszszehányt agyнемűekkel. A szekerek mellett az öregnek a legényfia, az Estók, nyalka vaspej papiján, a legvégül a négy csikó által vont szekeren elült, a pénzestádn maga az öreg Ádám, hát a saroglya-tüésben a hiestárs, meg a bimbó, a szőszke Panni leányasszony.

Hej, de szép darab földnek volt az ura Ádám gazda. A tanyájáról nézve, — melyet a hetések egyszerűen Nyakasházának kereszteltek, — ködbe veszett birtokának a határa. Nem is volt ott baja senkivel jó darabig. Egyszer aztán az történt, hogy adót kértek a nemestől is; tellik arra is a gulyából, ménesből. Telleni teltett, hanem hová lett az ősi szép jog, melynél fogva fél fogról beszélhetett a nemes a jobbágygyal! Vége van, mindennek vége!

Csak Ádám gazda nem bánta; majd csak mégis úgy történik, mind ő akarja: megleszteni a nyakát. Fizessen a jobbágy kétszer annyit, de ő

egy garast se! Ha Gálházától olyan csekélység miatt el tudott válni, mért ne tudna ilyen nagy igazságtalanság elől máshová menekülni!

Az időben esett, hogy a zalamegyei Forintos Györgyék is az Ádám gazda szertint gondolkodtak; volt is egyszer-kétszer bizalmas szóra a nagy uraknál az öreg, de hiába.

Egy másik szép tavaszi reggelen újra készen állt az utra Ádám gazda mindentől, csak hogy furcsa kapuk nőttek éjszaka a tanyája körül, nem nyitottak meg sem szép szóra, sem ököltre. Hajnal pirossakor csak beszalad nagy lelkedezve a boglyas Kata szolgálója.

— Jaj, szűz Mária édes anyám! Mennyi szép huszárkatona van a kapunk előtt! Jöjjön ki kend keresztapám. Ennyi szép legényt se láttam még egy sorban! Megyek én, megnézem!

Az öreg Ádám éppen akkor tömött rá a tájtékpipára, hogy pipaszó mellett végezze el az öltözködést. Kinézett az ablakon és nagyot mordult.

— Kakas csipje meg! Ezek a legény alighanem pénzért jöttek... No!... nem fizetek, most már csak azért se fizetek... Így bosszantani az embert! — Nagy mérgében föl-alá sétált ki a szobában, sakkora füstöt eregetett, hogy jédve sikoltott fel a belépő Julinka asszony.

— Ugyan ugyan ember, már megint hallbal kelt; meg akar fojtani azzal a teméntelen füsttel. Az ördög vigye az örökös baját.

— Az ördög vigye! Hm... hát vidá el a kapu elől az ördögöket, majd elviszed a bajomat is.

A látottakra aztán a Julinka asszonyban is fölforrt a pulykaméreg. Kiállott csipőre tett kezekkel a kapitány elé.

bermőbermő;

1888. sept. 20. — 39. sz. F. cs. folyóirat

24. Nyakasháza leírása a Muraköz c. csáktornyai hetilapban 1888-ban

24. Opis naselja Nyakasháza leta 1888 v tedniku Muraköz, ki je izhajal v Čakovcu.

Csáktornyai tartózkodása alatt, az 1884-ben induló Muraköz c. hetilapban 1887 májusától ismertek első közlései.⁴⁶ A húszéves tollforgató fiatalember a következő években főleg szépirodalmi szövegekkel jelentkezik: versekkel, elbeszélésekkel, leírásokkal és fordításokkal. Ekkor fordul érdeklődése a szlovének felé is, hiszen a Herrmann Antal által szerkesztett *Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn*, mely szintén 1887-ben indul, már közli szlovén gyűjtéseit.⁴⁷ Budapestről az 1889-ben induló *Alsólendvai Híradóban* a Magyarországi Néprajzi Társaság alakulásáról ír.⁴⁸ Ettől kezdve néprajzi témái megszorodnak, főleg a szlovénekről, ill. akkori szóhasználatlaltal a vendekről közöl több néprajzi anyagot, főleg balladát, de ír a néphitről (Skrat),⁴⁹ a vas megyei szlovénekről (Goricsánecz)⁵⁰ és számos egyéb témáról. Ezeket már a muraszombati kiadású *Muraszombat és Vidéke* c. hetilapban is közli. Az *Ethnographia* 1890. első évfolyamában is szlovén népballadákat közöl.⁵¹ Később itt ismerteti a szlovének Attila mondáját,⁵² Mátyás király emlékét a szlovén mondavilágban,⁵³ lefordítja Baumbach versét

Čakovcu, in sicer v časopisu *Muraköz*, ki je začel izhajati leta 1884.⁴⁹ Dvajset let star mladenič s pisateljsko žilico se v naslednjih letih javlja predvsem z leposlovnimi besedili: s pesmimi, pripovedno prozo, topisi in prevodi. Tedaj se njegova pozornost usmeri tudi proti Slovencem. *Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn*, ki začne izhajati prav 1887 in ga ureja njegov profesor Antal Herrmann, že objavi njegova zbrana slovenska besedila.⁵⁰ Iz Budimpešte v časopis *Alsólendvai Híradó*, ki začne izhajati 1889, piše o ustanavljanju Madžarskega etnološkega društva.⁵¹ Od tega časa pa se poveča število njegovih etnoloških spisov. Objavi več etnoloških besedil o Slovencih oz. Vendih, kot so takrat Madžari imenovali Slovence. Predvsem balade, a piše o ljudskem verovanju (Škrat),⁵² o Slovencih v županiji Vas (Goricsánecz)⁵³ in o mnogih drugih vsebinah. Te objavi (tudi) v tedniku *Muraszombat és Vidéke*, ki izhaja v Murski Soboti. Tudi v prvi številki strokovne revije *Ethnographia* iz leta 1890 objavi slovenske ljudske balade.⁵⁴ Pozneje tu predstavi slovensko pripoved o Attili,⁵⁵ spomin na Kralja Matjaža v slovenskem svetu pripovedk,⁵⁶

AZ ALSÓ-LENDVAI VÁSÁR.

Olyan a mi édes hazánk néprajzi tekintetben, mint egy szebbnél-szebb virágokból összekötött bokor, vagy mint egy tarka, tulipánokkal telehímes szőr. Egy mezőn nyílik az a sok szép virág, csak az illatuk, színük más, s az egyik a gallér körül nyújtózkodik, a másik a derekán, a harmadik az aljára került.

Ott van fenn a Tiszaháton a Mikszáth «görbe országa» — Palóczország; Erdélyben a Szent-Anna búvós vize, illatos fenyesek, felleget szántó bérések köré gyulva az erős székely nép; lenn a kies Zala öserejű földjén a göseji bocs-koros.

A Gösejtől délnyugatra Alsó-Lendva mellett ténylegi síkon elszórvá az a husz és egynéhány község, mely ünnep- és vásárnapon annak a sugár toronynak kenetes, öreg hangú harangjárja, a Kata-harangra hallgat.

Úgy elhúlnak a czikk-czakkos erdősekék között, mint a harasztha rakott fogolyfészkek; mind-egyikhez ellátni abból a kis százszerű közporkorlati váráskából.

Ott van sorba, Göntérháza, melyet Göntér jobbágy nyert a törökvilágban hadi jutalmul; tovább Szabolakos, Petesháza, Ma Hídvég arról híres, hogy lakosai a szécskavágót elküldték a kamrába eget fogni, Bödeházán pedig a hosszú létrát keresztben vitték az erdőben.

Alsó-Lendván van a papjuk, ott hallgatják a szent ígeket, oda járnak Simon-Judáskor, Szent-Györgykor vásárra.

A kicsiny város egyetlen nagy utcáját már vásár előtti napon tele építik púpos hátú sátrakkal, megjelennek alkonyattájban a csáktornyai csizmadiák, heten-nyolcan egy furmányos szekeren; szomszéd vend asszonyok hozzák vállu-

kon előre-hátra elosztott zsákban az aransyárga kölest, paprikás túrót; megjönnek a patkókovácsok, tekenyős oláhezigényok, az Olesó Jancsi és, hogy a seregszám teljesebb legyen, a Világ-talan Bábi, meg az Énekes Jancsi.

Kakasszörök aztán fölül befelé a vidékről szekerekkel, gyalogszerezzel a vásárló tömeg, mely színre tarkább bármely keleti szőnyegnél; három útján a magyar, a vend, a muraközi horvát.

Erős, barna arcú, kedélyes vidéki magyarok között hosszú nyúlt, halovány, tartott állú vendek gyakorolják kedves szokásukat: kezét szorítanak mindenkiel a ki kezük ügyébe esik; megkérlik mindegyiktől: hová megy, mit csinál? — De ezen kívül egymáshoz ritkán szólanak, pedig valamikor szívesen vitték cserébe a menyesséket; most a vendnek ez a legnagyobb szidalma: «Ti vojrin!» (Te magyar!)

A magyar asszonyok izmos alakja tele van boritva csipkével körülvarrt patyolat kendőkkel. Fejük a speciális pacsában, — mely úgy látszik rokona a hasonló olasz fejdísznek, — kámszába bujt barátfejhez hasonlít. A fekete, széles, pirossal bevart szélű kötény közül csak kevéssé látszik ki a piros rózsás, fekete alapú szoknya. Nagy ritka ma már a régen oly divatos ezerránczú fehér vászon «kitlin»; öreg nének tartják már csak a ládafenekén halott ruhának. Telen a remek sárga báránybőr dolmányba gombolják a derekukat, melynek piros irmlaböré czifrábnál-czifrább tulipánok, pávaszemek, szivalakok himezvék. Mellettük a sokkal gyengébb testű vend nők, szép tejfehér arczuk, pisze orruak; derekukat erősen összeszorítja a hosszú, fodros, hétkolleros szoknya.

Akárhánra ráismerni.

25. Az alsó-lendvai vásár, Vasárnapi újság, 1891.

25. Sejem v Dolnji Lendavi, Vasárnapi újság, 1891

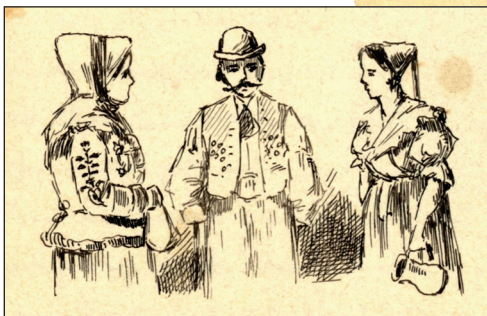
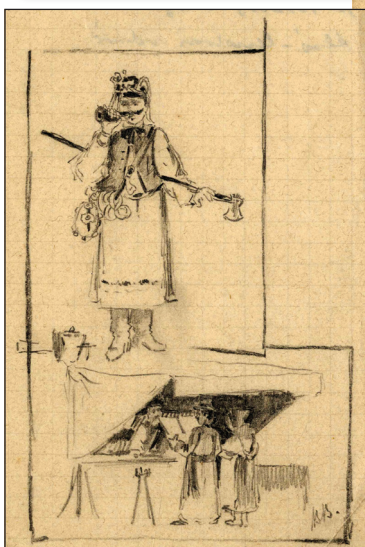
a szlovén Zlatorog mondáról.⁵⁴ Érdeklődése kiterjed Alsólendva, Hetés területére is. Az egyik központi lapban, a Vasárnapi Újságban⁵⁵ 1891-ben, majd a Turisták Lapjában⁵⁶ 1892-ben mutatja be a várost és környékét. Hetési népmeséről,⁵⁷ zalai gúnynevekről,⁵⁸ helynevekről,⁵⁹ a hetési faházról,⁶⁰ népviseletről,⁶¹ halászásról⁶² értekezik. Ekkor kezdi bajai tanári pályafutását is. Elköltözése ellenére tartja a kapcsolatot szülőföldjével, már fiatal házasként is többször utazik haza. Lendva-vidéki témákkal távolléte ellenére is még több mint tíz évig foglalkozik. Bajára kerülése után azonban figyelmét egyre inkább a helyi környezet vonja magára. Járja a településeket, kutat, főleg a sokácok és a bunyevácok közt végzett kutatásai jelentősek. Kétkötetes földrajzi tankönyve a tanítóképzők használatára 1914-ben készül el. Az első kötet szedés alatt volt, amikor a háború miatt abbamarad a nyomása, majd 1918-ban megsemmisült.⁶³ A Kis Ethnographia, a néprajzot összegző írása is kéziratban marad.⁶⁴ Nevéhez fűződik viszont A Zala- és Vas-megyei vendek c. fejezet Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben c. nagyszabású

pripovedko o Zlatorogu.⁵⁷ Njegovo zanimanje se razširi na Dolnjo Lendavo, tudi na območje Hetésa. Mesto in okolico v enem izmed takratnih osrednjih časopisov Vasárnapi Újság⁵⁸ predstavi leta 1891, nato leta 1892 še v časopisu Turisták Lapja.⁵⁹ Piše o hetészi ljudski pripovedki,⁶⁰ o porogljivih vzdevkih⁶¹ in zemljepisnih imenih⁶² v županiji Zala, o hetészi lesení hiši,⁶³ ljudski noši,⁶⁴ ribarjenju.⁶⁵ Takrat začne tudi učiteljsko kariero v Baji. Kljub temu, da se odseli, z rodnim krajem neguje stike. Tudi kot sveže poročen, večkrat odpotuje domov. Z lendavskimi vsebinami se kljub svoji oddaljenosti ukvarja še več kakor deset let. Vendar po prihodu v Bajo njegovo pozornost vedno bolj pritegne lokalno območje. Obiskuje naselja, raziskuje; najbolj pomembna so njegova raziskovanja med Šokci in Bunjevci. Svoj učbenik za zemljepis za učiteljske dokonča leta 1914. Prvi del je bil pripravljen za tisk v tiskarni, a je zaradi vojne tiskanje obstalo, leta 1918 pa se je delo med vojno vihro uničilo.⁶⁶ Tudi njegova t. i. Mala etnografija, splošna predstavitev madžarske etnografije je ostala v rokopisu.⁶⁷ Pod njegovim imenom pa so objavili poglavje z

26. Bellosics Bálint rajzai
Lendva-vidékről

26. Risbe Bálinta Bellosicsa z
območja Lendave

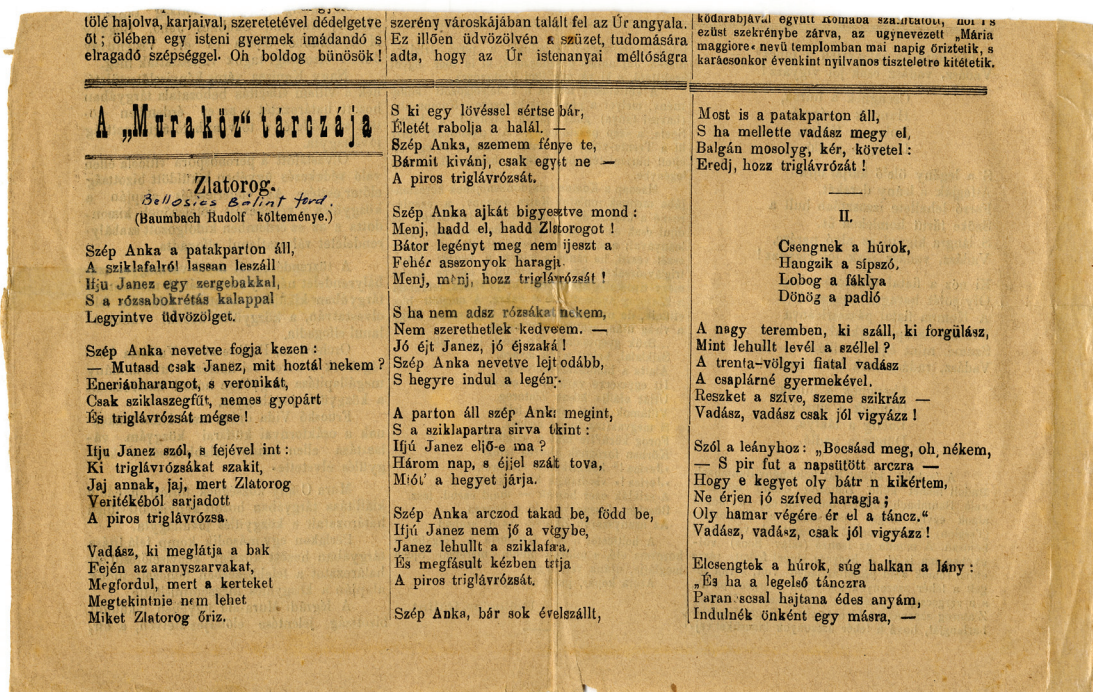

sorozatból.⁶⁵ Szintén az ő érdeme lehet, hogy az 1896-os millenniumi ünnepségek alkalmából Budapesten fölállított faluban kiállították a muravidéki szlovén házat. Nagy szó volt ez akkor, hiszen nemhogy az összes magyarországi nemzetiséget, de az összes jelentősebb magyar háztípust sem mutatták be. Fontosabb munkái közé soroljuk ma is A gyermek a magyar néphagyományban⁶⁶ és az Útmutató néprajzi tárgyak gyűjtésére⁶⁷ c. írásait.

Bellosics kéziratos és családi fényképhagyatéka több helyen található. Legnagyobb része Kecskeméten, aztán Budapesten és Zalaegerszegen, valamint Szegeden. A többnyire rendszerezetlen kéziratok érdekesesek lennének a feldolgozásra és összevetésre azokkal a nyomtatásban megjelent anyagokkal, melyeket még Bellosics életében közöltek. Bibliográfiájának áttekintésére több kísérlet történt, a teljes közlési listát azonban több oknál fogva szinte lehetetlen összeállítani. Bellosics vezette saját írásainak jegyzékét, gyűjtötte megjelent anyagait, ezek azonban hiányosak. Az általa utólag is feljegyzett publikációs jegyzéke helyenként pontatlan is, a gyűjtött,

naslovom Vendi v županiji Zala in Železni županiji v obsežni seriji knjig monografije Österreichisch–Ungarische Monarchie in Wort und Bild.⁶⁸ Verjetno je prav tako njegova zasluga, da so za milenijsko prireditve v Budimpešti postavljeni vasi razstavili prekmursko slovensko hišo. Gre za pomemben dogodek, saj niso predstavili ne vseh narodnih skupnosti na Madžarskem, ne vseh pomembnejših madžarskih tipov hiš. Tudi danes med njegova pomembnejša dela prištevamo študijo Otroci v madžarskem ljudskem izročilu⁶⁹ in Smernice za zbiranje etnografskih predmetov.⁷⁰

Bellosicseva zapuščina rokopisov in družinskih fotografij se nahaja na več mestih. Največji del v Kecskemétu, nato v Budimpešti in Zalaegerszegu ter v Szegedu. V večini neurejeni rokopisi bi si zaslužili ureditev in primerjavo s tistimi gradivi, ki so bila objavljena še v času življenja Bálinta Bellosicsa. Bilo je več poskusov pregleda in sestavitve njegove bibliografije, vendar je popoln seznam zaradi raznih vzrokov skoraj nemogoče sestaviti. Bellosics je sicer vodil seznam svojih objavljenih del in zbiral svoje objavljene članke, a ti niso popolni. Njegov seznam

27. Zlatorog (Szlovén népmonda) / Baumbach Rudolf költeménye;
ford. Bellosics Bálint.

Muraköz, 1892.

27. Zlatorog (Slovenska ljudska pripoved) / pesem Rudolfa Baumbacha;
prevedel Bálint Bellosics.

kivágott újságcikkek pedig csak részben maradtak fenn, helyenként sérültek. Könyvtárakból pótolhatók ezek a hiányosságok, viszont az általa őrzöttek között vannak olyanok is, melyek könyvtárakban nincsenek meg, mert pl. a korabeli lapok e bizonyos számai valamiért nem kerültek könyvtárba, nem őrződtek meg, ezért nem voltak kutathatók. A másik nehézséget Bellosics álnevei jelentik. Már korán ismert volt, hogy *Szombatfai*, ill. *Szombatfay Bálint* néven írt, ám ismeretlen volt *Bárd.* álneve. Ez az álnév az említett publikációs jegyzékéből deríthető ki, ahol az egyik *Bárd.*-dal aláírt cikkének a címe is sajátjaként szerepel. Az őrzésbe eltett kivágott cikkek között van olyan is, melyre általa nincs utalás, de az „A.-Lendva Garrulus glandarius” aláírás áll alatta, ami fordításban egy madár, a szajkó latin neve. Tudjuk, hogy Bellosics vadász és természetbarát volt, ezért nem elképzelhetetlen, hogy ez az írói álnév is az övé.

Bellosics kiváló rajzoló volt, írásait gyakran illusztrálta, de nemcsak a cikkeit, hanem személyes levelei is szinte mindig rajzokkal díszítettek, írta azt szüleinek,

publikacij, dopolnjen tudi naknadno, je namreč v delih tudi nenatančen, zbrani izrezki člankov pa so ostali le v manjšem obsegu, delno so tudi poškodovani. Iz knjižnic se te pomanjkljivosti lahko nadomestijo, ampak med njegovo zbirko so tudi takšni članki, ki v knjižnicah ne obstajajo. Ker nekateri izvodi navedenih takratnih časopisov niso prispeli v knjižnico, se niso ohranili, zato niso bili na razpolago za raziskave. Drugo težavo predstavljajo Bellosicsevi psevdonimi. Bilo je že dolgo znano, da je objavljial pod imenom *Szombatfai* oz. *Bálint Szombatfay*, njegov psevdonim *Bard.* pa je bil neznani in neraziskan. Ta psevdonim lahko razvozlamo iz omenjenega seznama njegovih objavljenih člankov, kjer je eden izmed naslovov člankov, podpisan z *Bard.*-om, naveden kot njegov članek. Med njegovimi shranjenimi članki je tudi takšen, katerega sam ne navaja kot svojega. Podpisan je z „A.-Lendva Garrulus glandarius”, kar je v prevodu ptica, latinsko ime za šojko. Znano je, da je bil Bellosics lovec in ljubitelj narave, zato ni nepredstavljivo, da je tudi ta psevdonim njegov.

Bellosics je zelo dobro risal. Svoje članke je pogostokrat sam opremil

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

Gazdasági és társadalmi hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNP.

Előfizetési ár: Egész évre 3 frt. Félévre 1 frt. 50 kr. — A gazd. főkegylet tagjainak: egész évre 2 frt. félévre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr. Előfizetési pénzek és reklamációk a kiadóhivatalhoz intézendők.	Szerkesztői és kiadói: A muraszombati gazd. főkegylet. A szerkesztésért felelős: TAKÁCS R. ISTVÁN, e. titkár.	Kéziratok, levelek a egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőségben küldendők. Hirdetési díj: 1 hasábol petitor egyezri hirdetésnél 10 kr. többeszi hirdetésnél sorokat 6 kr. Bélyegdíj 30 kr. Nyiltér petitora 25 kr.
--	---	--

A millenium és a vendek*

Magyarország, a népeándorlás embertömegének igeteföldje, s vágyának célja és a magyar nép, ez igeteföld választott népe, melyet nem tudott róla elmosni a néptengerek hullamtorlódása, sőt állammi birrajta jegerzedni, nagy ünnepre készülnek, e föld birtokba vételének ezredéves ünnepére. A hisztoriai okok között nem említi őket. — de ennek oka az, hogy e terület csak később került foglalás alá, és hogy a mai vendek eredetére nézve is különféle a vélemények.

E vélemények nem alkottak ugyan iskolákat, de arra elég erejük voltak, hogy zavart okozzanak. Azért talán nem lesz fölösleges, ha nehányát megemlítem s utána rö-

Brennus vezetése alatt legnagyobb részük a szomszéd Illyricumi néptörzsekkel egyesülve a görögök ellen indult, hogy az elhíresedett Delphi jósa kincseit megszerezzék. A Bojok ezen hadjárata a régi görög írók által Delphi hadjáratnak nevezetik, mely az elindult Bojok legnagyobb részének megsemmisítésével végződött.

Pannónia óslakói közül a viudoknak némi

ALSÓ-LENDVAI HIRADÓ.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Helyben házhoz hordva és vidékre postán küldve: Egész évre . . . 4.— Félévre . . . 2.— Nagyodévre . . . 1.— Egyes szám ára . . . 10

HIRDETÉSI DÍJAK: 3 hasábol petitor egyezri hirdetésnél soronként 6 kr. többeszi hirdetésnél 5 kr. Bélyegdíj 30 kr. Nyiltér petitora 10 kr.
--

SZERKESZTŐSÉGI IRODA: Kiszámla utca, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő. Kéziratok vissza nem adatnak.	FELELŐS SZERKESZTŐK: FATAKY MÁLMÁN és VACHOTT KÁROLY. Kiadó és laptulajdonos: Szabo György.	KIADÓHIVATAL: Főutca hová az előfizetések és a lap szerzői küldésére vonatkozó felszólalások intézendők.
--	---	--

Magyarországi »Néprajzi Társaság.«
Budapest, 1889. május 2.

Az »Alsó-Lendvai Híradó« egyik számban egész terjedelmében közölte a magyarországi néprajzi társaság alapításának ügyében szétküldött felhívást. Én vártam, ad e feleletet reá az a vidék, melynek az együtt álló különbségek hatása alatt legjobban kell éreznie a néprajzi szükségét; ad e reá viszhangot az az érdekes szöglet, az az ethnographiai tekintet

mely csak a múlt század végétől kezdve támadt. Prichard angol tudós »Natural history of man London 1813« című munkájával lett alkotója. Fejlődési évei abba a századba esnek, melyben különösen nálunk a változás, a gyarapodás, az átalakulás minden téren a leggyorsabb, leggyökeresebb. Minden átalakulás megköveteli saját áldozatát; minden új vagy a réginek romján épül, vagy olyan módon alakítja át, hogy eredeti mivoltjának megismerésig

gyobb vágya most a vasut, e vágya a teljesüléshez sohasem állott oly közel mint most. »S mind az, a mi különben üdvös a nemzet szükséges haladására nézve, épen átalakító hatásánál fogva romboló az ősnépség terén: közlekedés, ipar, iskola, könyv, újság stb. s a fejkeveredés.«

Alkalmazzuk mindezt vidékünk körülményeire! A magyaroknál, vendeknél, horvátoknál az iskoláztatás oly állapotban van, hogy a művelődés sikere iránt nem

28. Bellosics Bálint cikkei a helyi sajtóban

28. Članki Bálinta Bellosicsa v lokalnih časopisih

feleségének vagy barátainak. Ezzel pótolta a fénykép hiányát, hiszen a fényképezés csak ekkor volt terjedőben. Írja is egyszer, hogy fényképezni volna jó megtanulni,⁶⁸ amit aztán sikerül is megvalósítania.

Követte a néprajzi szakirodalmat. Nemcsak pl. a magyarországi szlovénokra vonatkozó leírások szerzőinek műveit tanulmányozta, hanem igyekezett beszerezni minden könyvújdonságot, legyen az Magyarországon vagy külföldön megjelent néprajzi témájú könyv. Könyvtárának bizonyos jegyzéke ismert.⁶⁹ Ugyanúgy ismerjük tárgygyűjtéseinek darabjait,⁷⁰ mely egy része a bajai Türr István Múzeumban található.

A Bellosicsról készült fényképek arról tanúskodnak, hogy vézna testalkatú volt. A többször betegeskedő fiatalember munkatempója levelezéséből ismerve nagy volt, utolsó képein fáradt arc tekint ránk. A túlhajsolt életvitel, a rengeteg munka legyengítette amúgy is törékeny alkatát. Lánya úgy emlékszik halálának kiváltó okára, hogy egy népművelő vidéki útjáról meghülve érkezett haza. Betegségét nem gyógyíttatta, munkahelyén hadba vonult munkatársait is

z ilustracijami, a ne le-ti, tudi njegova osebna pisma so pogostokrat okrašena z risbami, najsi jih je pisal staršem, ženi ali prijateljem. S tem je nadomestil fotografije, saj je bilo fotografiranje tedaj šele v razvoju. Nekoč tudi zapiše, da bi se rad naučil fotografirati.⁷¹ Ta načrt pozneje tudi uresniči.

Spremljal je etnološko literaturo. Ni preučeval le del avtorjev, ki so pisali o Slovencih na Madžarskem, ampak je poskušal nabaviti vse knjižne novosti, bodisi da je bila knjiga z etnološko vsebino izdana na Madžarskem bodisi v tujini. Spisek gradiva njegove knjižnice je poznan. Prav tako poznamo njegove zbrane predmete,⁷² katerih en del najdemo v Muzeju István Türr v Baji.

Fotografije, ki so jih posneli o njem, kažejo, da je bil vitke postave. Tempo dela večkrat bolehnega mladeniča, kakor to vemo iz njegovih pisem, je bil hiter, iz njegovih zadnjih slik na nas gleda utrujen obraz. Preobremenjen način življenja in ogromno dela sta oslabila že tako krhko postavo. V zvezi z vzrokom smrti se njegova hčerka spominja, da se je z nekega prosvetnega potovanja po podežlju vrnil prehlajen. Bolezni ni zdravil,

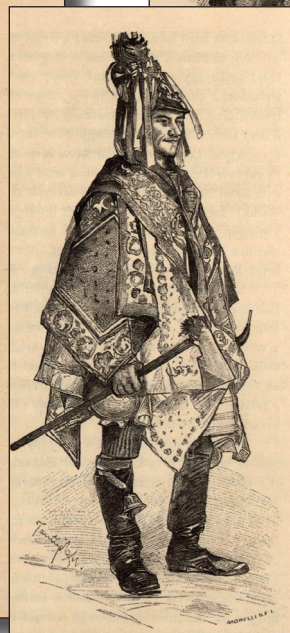
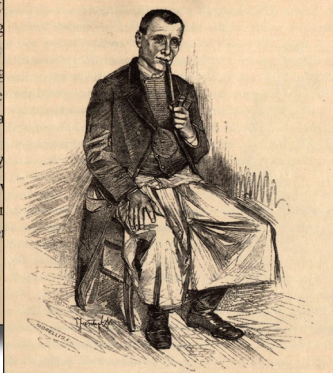

Vend lakóház.

A zala- és vasmegyei vendek.

A *vendek* (helyesebben szlovének), kiket a szomszéd magyarok *bömhéceknek*, *tótoknak* — magát a vendek lakta területet *Tótságnak* — a muraközi horvátok *bochnveceknek* neveznek. Vasmegye délnyugati és Zalamegye nyugati szög határa nagyjában megegyezik az Örséggel határos. Az ország túl, délre „elfogy a magyar föld”.

Az említett területek után az avarokkal nyugati határ. Ezeknek utódai a zala- és vasmegyei *goričanci-k*, síkján a duna legjobban a stájer szlovén magyar-stájer határ melletti avarokkal való érintkezés nevezetesen.

29. Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen c. monográfiából:
A Zala- és Vas-megyei vendek. 1896.

29. Iz monografije Avstro–ogrska monarhija v besedi in sliki:
Vendi v županiji Zala in Železni županiji. 1896.

helyettesítette. A Tátrából hazaérve már alig élt.⁷¹ Hiába vonult hoszszabb betegszabadságra, a tüdőbaj sajnos végzetes volt számára. Az első világháború, a két világháború közti ínséges évtizedek, majd a második világháború és az azt követő rezsim elfeledtette a nevét. Azokat a területeket, ahol tevékenységét kifejtette, felszabdalták a határok, részben azokat a nyelveket, melyeket beszélt és melyeken publikált is, már csak más országokban használták. A cilinderes és sétapálcás időszak végképp letűnt, a hasonló pedagógus életvitel nem volt mintakép, a többnemzetiségű monarchia megszűnt, vele együtt az ott uralkodó világszemlélet is. Mindez ahhoz vezetett, hogy Bellosics Bálint neve is hosszú időre feledésbe merüljön. Voltak ugyan kísérletek életpályájának megrajzolására, a nagyobb volumenű összegzés azonban még nem készült el.

A félbeszakadt életmű mindenképpen megérdemelné, hogy mozaikjait összerakják, és bemutassák Bellosics Bálint érdemeit. A halk szavú tanár nem tartozott a szakma élvonalbeli egyénei közé, de ott volt a néprajztudomány kibontakozása kezdetén. Nem készített

na delovnem mestu je nadomeščal tudi sodelavce, ki so morali v vojno. Ko se je vrnil s Tatre, je že komaj živel.⁷³ Zaman je šel na daljši bolniški dopust, pljučnica je bila žal zanj usodna. Prva svetovna vojna, težko obdobje med dvema svetovnima vojnama, nato druga svetovna vojna in režim, ki mu je sledil, so njegovo ime potisnili v pozabo. Območja, kjer je deloval, so razkosale meje. Jezike, ki jih je govoril in v katerih je objavljaj, so po novem večinoma uporabljali v drugih državah. Obdobje cilindrov in sprehajalnih palic je minilo za vedno. Podoben vzorec pedagoškega načina življenja ni bil vzgled, prenehala je obstajati večnacionalna monarhija, in skupaj z njo tudi svetovni nazor tistega časa. Vse to je pripeljalo do tega, da je tudi ime Bálinta Bellosicsa utonilo v pozabo. Sicer so bili poskusi orisa njegove življenjske poti, a obširnejši pregled še ni nastal.

Prezgodaj končano življenjsko delo bi si vsekakor zaslužilo, da bi sestavili mozaike in predstavili zasluge Bálinta Bellosicsa. Bolj tih učitelj ni spadal med prve v stroki, a bil je navzoč ob nastajanju etnologije. Ni pripravil velike monografske sinteze, ni bil avtor

30. Állnak (balról jobbra): László, Pál, Bellosics Lipót, Flóra, János.
Ülnek (balról jobbra): Bálint, özv. Bellosics Bálintné, Imre.

1923–24

30. Z leve stojijo: László, Pál, Lipót Bellosics, Flóra, János.
Z leve sedijo: Bálint, vdova Bálintné Bellosics, Imre.

nagy monografikus szintéziseket, nem volt nagy szakmai elméletek megalkotója, irányadó egyéniség. Ha azonban összesítve vizsgáljuk tevékenységét, széles skála tárul elénk. Ő volt az egyik első kutatója a muravidéki szlovéneknek, a Hetés vidékének, a Baja környéki sváb és délszláv népcsoportoknak. Foglalkozott a gyermek néprajzával, a hiedelmekkel, a szokásokkal, a népköltéssel, az építéssel, a népviselettel és számos más néprajzi témakörrel. Tankönyveket véleményezett, dolgozott át és tankönyveket írt. Néprajzi gyűjtési útmutatót írt. Elsőként foglalta össze a magyar néprajzot. Népművelői tevékenységet végzett, fordított, verset, kisprózát, drámát írt, kollégiumot vezetett, és azt se feledjük, hogy mindvégig tanított, elhivatott pedagógus, majd iskolaigazgató volt, ő alapította meg az akkor újdonságnak számító első nép főiskolát.

velikih strokovnih teorij ali vodilna osebnost. Vendar če njegovo dejavnost pogledamo celovito, se pred nas razprostre široka paleta. Bil je eden izmed prvih raziskovalcev prekmurskih Slovencev, pokrajine Hetés, švabskih in južnoslovanskih narodnih skupnosti okoli Baje. Ukvarjal se je z etnološkim raziskovanjem življenja otrok, z vražami, s šegami, z ljudskim pesništvo, s stavbarstvom, z ljudsko nošo in z mnogimi drugimi etnološkimi vsebinami. Ocenjeval je učbenike, jih popravljaj, pregledoval in učbenike sam tudi pisal. Napisal je smernice za terensko zbiranje. Prvi je sestavil pregled madžarske etnologije. Delal je v ljudski prosveti, prevajal, pisal pesmi, kratko prozo in drame, vodil je študentski dom. In ne pozabimo, da je vseskozi učil, bil vesten pedagog in ravnatelj. Ustanovil je prvo ljudsko visoko šolo, ki je takrat veljala za novost.

Jegyzetek

- 1 Liber Baptisatorum Localis Capellania Réditionsiensis Ab Annó 1789 (–1869). Rédicts. Keresztelés I. 1798–1869.
- 2 Népújság, 2013. április 4., 14. sz.
- 3 A szöveg magyar nyelven és szlovén fordításban készült.
- 4 Ma Ausztria, Bernstein.
- 5 Ma Szlovénia, magyar nyelven Lendva, ill. szlovénul Lendava.
- 6 Bellosics Bálint nagyapja.
- 7 Ma Szlovákia, Malacky.
- 8 A Bellosics-Bartsch család törzskönyve, 1893.
- 9 Ma Szlovénia, Grad.
- 10 Ma is Magyarország.
- 11 A Bellosics-Bartsch család törzskönyve, 1893.
- 12 Testvére Terézia, majd férjéről Tomka Györgyné, Lendvára ment férjhez, leszármazottai ma is ott élnek.
- 13 A vend kifejezést, ami alatt a muravidéki, azaz a magyarországi szlovéneket értették, idézetekben, címekben eredeti formájában hagytuk.
- 14 Kulcsár 1971, Kőhegyi–Sztrinkó 1992.
- 15 Ma Szlovénia, Tišina.
- 16 Ma Szlovénia, Skakovci.

Opombe

- 1 Blizu Lendave na Madžarskem.
- 2 Liber Baptisatorum Localis Capellania Réditionsiensis Ab Annó 1789 (–1869). Rédicts. Keresztelés I. 1798–1869.
- 3 Népújság, 4. 4. 2013, št. 14.
- 4 Besedilo je nastalo v madžarskem jeziku in je bilo prevedeno v slovenski jezik.
- 5 Danes Avstrija, Bernstein.
- 6 Danes Slovenija, madžarsko Lendva oz. slovensko Lendava.
- 7 Ded Bálinta Bellosicsa.
- 8 Danes Slovaška, Malacky.
- 9 Družinska knjiga Bellosics–Bartsch, 1893.
- 10 Družinska knjiga Bellosics–Bartsch, 1893.
- 11 Danes Slovenija, Grad.
- 12 Tudi danes na Madžarskem.
- 13 Sestra Terézia, po možu Györgyné Tomka, se je poročila v Lendavo, njeni potomci živijo tam še danes.
- 14 Izraz Vend, madžarsko poimenovanje za prekmurske oz. madžarske Slovence, smo v navedbah in v naslovih pustili v prvotni obliki.
- 15 Kulcsár 1971, Kőhegyi–Sztrinkó 1992.

- 17 Ma Szlovénia, Tišina.
- 18 A Bellosics-Bartsch család törzskönyve, 1893.
- 19 DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 20 Fúss–Pataky 1996.
- 21 DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 22 Telekkönyvi kivonat, körzeti bíróság, Lendva (Okrajno sodišče v Lendavi).
- 23 Bálint 1991.
- 24 1851–1926. 1887-ben Katona Lajos és Wlislocki Henrik közreműködésével megindította az Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn c. folyóiratot, 1889-ben Hunfalvy Pállal megalapította a Magyarországi Néprajzi Társaságot, szerkesztője volt Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen c. kiadvány magyarországi anyagának.
- 25 Bálint 1991., Kőhegyi–Sztrinkó 1992., DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 26 Az említett lendvai iskolaigazgató, Szántó Károly szintén székelyudvarhelyi származású volt.
- 27 Bálint 1991., Kőhegyi–Sztrinkó 1992., DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 16 Pod Madžarsko Tisina oz. Csen-dlak.
- 17 Pod Madžarsko Poláncz.
- 18 Družinska knjiga Bellosics–Bartsch, 1893.
- 19 DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 20 Fúss–Pataky 1996.
- 21 DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 22 Izpis iz zemljiške knjige, Okrajno sodišče Lendava.
- 23 Bálint 1991.
- 24 V madžarskem jeziku se izraz néprajz (oris ljudstva) uporablja v podobni obliki kakor v slovenščini: narodopisje. S tujko to vedo imenujejo etnografija, kar pa v slovenščini označujejo z izrazom etnologija.
- 25 1851–1926. Leta 1887 je skupaj z Lajosem Katonajem in Henrikom Wlislockijem začel objavljati revijo z naslovom Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn. Leta 1889 je skupaj s Pálom Hunfalvyjem ustanovil Etnološko društvo Madžarske (pozneje Madžarsko etnološko društvo). Bil je urednik madžarskega dela obsežne publikacije Die Österreichisch–Ungarische Monarchie in Wort und Bild.
- 26 Bálint 1991, Kőhegyi–Sztrinkó

- 28 Bellosics 1896.
- 29 Bálint 1991., Kőhegyi–Sztrinkó 1992., DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 30 Az első a nők kámzsaszerű fejbörítője, a másik, a kápli, piros, rózsás szövetű fejrevaló.
- 31 Bálint 1991., Kőhegyi–Sztrinkó 1992., DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 32 Kőhegyi–Sztrinkó 1992.
- 33 Baja, 1874.–Baja, 1957.
- 34 A Bellosics-Bartsch család törzskönyve, 1893.
- 35 Báldy Flóra visszaemlékezése, DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 36 A Bellosics-Bartsch család törzskönyve, 1893; DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 37 DFMVK, számozatlan hagyatéki anyag.
- 38 Kulcsár 1971.
- 39 1864–1946, folklorista, irodalomtörténész, a Magyar Néprajzi Társaság elnöke, az Ethnographia szerkesztője.
- 40 Bálint 1991., Kőhegyi–Sztrinkó 1992.
- 41 Bálint 1991.
- 42 Kulcsár 1971.
- 43 Bálint 1991.
- 44 Pl. az Ethnologische 1992, DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 27 Blizu Székelyudvarhelya, Transilvanija.
- 28 Omenjeni lendavski ravnatelj Károly Szántó je prav tako izvir iz Székelyudvarhelya.
- 29 Bálint 1991, Kőhegyi–Sztrinkó 1992, DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 30 Bellosics 1896.
- 31 Bálint 1991, Kőhegyi–Sztrinkó 1992, DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 32 Prvo je naglavna ruta, drugo pa majhno rdeče, rožičasto pokrivalo iz blaga za svitek.
- 33 Etnografska enota pri Lendavi.
- 34 Bálint 1991, Kőhegyi–Sztrinkó 1992, DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 35 Kőhegyi–Sztrinkó 1992.
- 36 Baja, 1874.–Baja, 1957.
- 37 Družinska knjiga Bellosics–Bartsch, 1893.
- 38 Iz pisem Flóre Báldy, DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 39 Družinska knjiga Bellosics–Bartsch, 1893; DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 40 DFMVK, neoznačeno arhivsko gradivo.
- 41 1903, A gyermek a magyar

- Mitteilungen aus Ungarn c. kiadványban.
- 45 Heinrich Heine, Baumbach Rudolf, Olaf Hansen Jonas, Otto Hopp Ernst, Eginhard von Barfus és másoktól.
- 46 1887, A drávai halász, Áruló szépségtapas, A választások, Új tavaszkor (vers).
- 47 Wendisch, majd 1888-ban Wendisch II. és 1889-ben Wendische Volkslieder.
- 48 Magyarországi néprajzi társaság (Budapest, 1889. május 2.). Alsó-lendvai híradó, 18. sz., 1–2., folytatás: 27 sz., 2–3.
- 49 1892, Skrat (Néprajzi tárcza).
- 50 1892, A goricsánecz. Vasvármegyei vend hegylakó, ill. A goricsánecz.
- 51 1890, Zalamegyei vend népbalada.
- 52 1891, Hol van Attila sírja? (Szlovén népmonda).
- 53 1891, Mátyás király emléke a szlovén népmondákban.
- 54 Zlatorog (Szlovén népmonda) / Baumbach Rudolf költeménye; ford. Bellosics Bálint.
- 55 1891, Az alsó-lendvai vásár.
- 56 1892 Alsó-lendva és vidéke.
- 57 1891, Markap és az ördög (Héti népmese).
- néphagyományban. Adatok a magyar gyermek néprajzához.
- 42 1864–1946, folklorist, literarni zgodovinar, predsednik Madžarskega etnološkega društva, urednik revije Ethnographia.
- 43 Bálint 1991, Kőhegyi–Sztrinkó 1992.
- 44 Bálint 1991.
- 45 Kulcsár 1971.
- 46 Bálint 1991.
- 47 Npr. v Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn.
- 48 Besedila Heinricha Heineja, Rudolfa Baumbacha, Olafa Hansena Jonasa, Otta Hoppa Ernsta, Eginharda von Barfusa in drugih.
- 49 1887, A drávai halász, Áruló szépségtapas, A választások, Új tavaszkor (pesem).
- 50 Wendisch, nato 1888 Wendisch II. in 1889 Wendische Volkslieder.
- 51 Magyarországi néprajzi társaság (Budapest, 1889. május 2.). Alsó-lendvai híradó, št. 18, 1–2., Nadaljevanje: št. 27, 2–3.
- 52 1892, Skrat (Néprajzi tárcza).
- 53 1892, A goricsánecz. Vasvármegyei vend hegylakó, oz. A goricsánecz.
- 54 1890, Zalamegyei vend népbalada.
- 55 1891, Hol van Attila sírja?

- 58 1891, Zalamegyei községek
gúnynevei.
- 59 1892, Zalamegyei helynevek.
- 60 1897, A hetési faház, ill. Der
Hetéser Holzbau / von Valentin
Bellosics.
- 61 1903, A hetési magyarság vise-
lete
- 62 1902, A halászó hetési ember.
- 63 Kulcsár 1971, Bánáti, 1996.
- 64 Kulcsár 1971, a Néprajzi Múze-
um őrzi.
- 65 1896, A Zala- és Vas-me-
gyei vendek, ill. Die Wenden
im Zalaer und Eisenburger
Comitat.
- 66 1903, A gyermek a magyar nép-
hagyományban. Adatok a ma-
gyar gyermek néprajzához
- 67 1907, Útmutató néprajzi tár-
gyak gyűjtésére.
- 68 Kőhegyi–Sztrinkó 1992, Kul-
csár 1971.
- 69 Katona József Múzeum, Kec-
skemét.
- 70 U. o.
- 71 Kulcsár 1971.
- (Szlovén népmonda).
- 56 1891, Mátyás király emléke a
szlovén népmondákban.
- 57 Zlatorog (Szlovén népmonda) /
Baumbach Rudolf költeménye;
prevedel Bálint Bellosics.
- 58 1891, Az alsó-lendvai vásár.
- 59 1892 Alsó-lendva és vidéke.
- 60 1891, Markap és az ördög (He-
tési népmese).
- 61 1891, Zalamegyei községek
gúnynevei.
- 62 1892, Zalamegyei helynevek.
- 63 1897, A hetési faház ill. Der
Hetéser Holzbau / von Valentin
Bellosics.
- 64 1903, A hetési magyarság viselete.
- 65 1902, A halászó hetési ember.
- 66 Kulcsár 1971, Bánáti, 1996.
- 67 Kulcsár 1971, hranijo v Etno-
grafskem muzeju v Budimpešti.
- 68 1896, A Zala- és Vas-megyei
vendek, oz. Die Wenden im Za-
laer und Eisenburger Comit.
- 69 1903, A gyermek a magyar
néphagyományban. Adatok a
magyar gyermek néprajzához
- 70 1907, Útmutató néprajzi tár-
gyak gyűjtésére.
- 71 Kőhegyi–Sztrinkó 1992, Kul-
csár 1971.
- 72 Muzej József Katona, Kecskemét.
- 73 Kulcsár 1971.

Képek forrása

1. Rédicsi plébánia.
2. A Báldy család tulajdona.
3. DFMVK.
4. KJM 543.88/1–4.
5. KJM 543.88/1–4.
6. DFMVK.
7. DFMVK.
8. DFMVK.
9. DFMVK.
10. a) DFMVK, b) KJM 504.88/2.
11. Gál Katica tulajdona, Csente.
12. Gönc Károly tulajdona, Lendva.
13. A szerző fényképe.
14. Somos László tulajdona, Kecskemét.
15. U. o.
16. KJM 543.88/1–4.
17. DFMVK.
18. DFMVK.
19. DFMVK.
20. DFMVK.
21. DFMVK.
22. DFMVK.
23. Eötvös József Főiskola, Baja.
24. DFMVK.
25. DFMVK.
26. DFMVK, alsó kép: KJM 543.88/1–4.
27. DFMVK.
28. Lendvai Könyvtár.
29. Lendvai Könyvtár.
30. DFMVK.
A 4. lapon látható kép Somos László tulajdona. A borító Bellosics Bálint hagyatékának felhasználásával készült.

Viri slik

1. Župnišče Rédicts.
2. Last družine Báldy.
3. DFMVK.
4. KJM 543.88/1–4.
5. KJM 543.88/1–4.
6. DFMVK.
7. DFMVK.
8. DFMVK.
9. DFMVK.
10. a) DFMVK, b) KJM 504.88/2.
11. V lasti Katice Gál, Čentiba.
12. V lasti Karla Göncsa, Lendava.
13. Avtorjeva fotografija.
14. V lasti László Somosa, Kecskemét.
15. Ibid.
16. KJM 543.88/1–4.
17. DFMVK.
18. DFMVK.
19. DFMVK.
20. DFMVK.
21. DFMVK.
22. DFMVK.
23. Visoka šola József Eötvös, Baja.
24. DFMVK.
25. DFMVK.
26. DFMVK, sp. sl: KJM 543.88/1–4..
27. DFMVK.
28. Knjižnica Lendava.
29. Knjižnica Lendava.
30. DFMVK.
Slika na 4. strani je v lasti László Somosa. Za izdelavo ovitka je uporabljen gradivo iz zapuščine Bálinta Bellosicsa.

Irodalomjegyzék

Barcsai József
1916

Bellosics Bálint. 1867–1916. In:
Amler Antal (szerk): *A Bajai Ma-
gyar Királyi Áll. Elemi Népiskolai
Tantóképző-Intézet Értesítője az
1915 / 1916. iskolai évről.* Baja,
3–10.

Báldy Flóra
1978

Egy néprajztudós, Bellosics Bálint
életútja, és tudományos hagyaté-
kából a „Nagybaracscai lakodalmi
szokások”. *Cumania*, 5. sz., 371–
374.

Bálint Györgyné
1991

Bellosics Bálint bibliográfia. In:
Múzeumi Könyvespolc. Kecse-
mét, A katona József Múzeum
Könyvtárának Kiadványai, 2. sz.

Bánáti Tibor
1996

Bellosics Bálint (1867–1916). Bá-
náti Tibor: *Bajai arcképcsarnok* .
Baja, Türr István Múzeum, 33–
36.

Bibliografija

Barcsai, József
1916

Bellosics Bálint. 1867–1916. In:
Amler Antal (ur.): *A Bajai Ma-
gyar Királyi Áll. Elemi Népiskolai
Tantóképző-Intézet Értesítője az
1915 / 1916. iskolai évről.* Baja,
3–10.

Báldy, Flóra
1978

Egy néprajztudós, Bellosics Bálint
életútja, és tudományos hagyaté-
kából a »Nagybaracscai lako-
dalmi szokások«. *Cumania*, št. 5,
371–374.

Bálint, Györgyné
1991

Bellosics Bálint bibliográfia. In:
Múzeumi Könyvespolc. Kecse-
mét, A katona József Múzeum
Könyvtárának Kiadványai, št. 2.

Bánáti, Tibor
1996

Bellosics Bálint (1867–1916).
Bánáti Tibor: *Bajai arcképcsar-
nok* . Baja, Türr István Múzeum,
33–36.

Bellosics Bálint

1887

Áruló szépségtapas. *Muraköz*,
19. sz. (május 8.).

1887

A drávai halász /Szombatfai Bá-
lint. *Muraköz*, 18. sz. (május 1.).

1887

Új tavaszkor (vers) / Szombatfai
Bálint. *Muraköz*, 29. sz. (július 17.).

1887

A választások / Szombatfai Bá-
lint. *Muraköz*, 20. sz. (május 15.).

1887

Wendisch. *Ethnologische Mit-
teilungen aus Ungarn*. 1. sz.,
85–86.

1888

Wendisch II. *Ethnologische Mit-
teilungen aus Ungarn*. 2. sz., 200.

1889

Wendische Volkslieder.
*Ethnologische Mitteilungen aus
Ungarn*. 3. sz. 361–362.

1890

Zalamegyei vend népballada.
Ethnographia, 54–55.

1891

Az alsó-lendvai vásár. *Vasárnapi
Újság*, 28. sz., 457–459.

Bellosics, Bálint

1887

Áruló szépségtapas. *Muraköz*, št.
19. (8. maj).

1887

A drávai halász /Szombatfai
Bálint. *Muraköz*, št. 18. (1. maj).

1887

Új tavaszkor (vers) / Szombatfai
Bálint. *Muraköz*, št. 29. (17. julij).

1887

A választások / Szombatfai
Bálint. *Muraköz*, št. 20. (15. maj).

1887

Wendisch. *Ethnologische Mit-
teilungen aus Ungarn*. št. 1, 85–
86.

1888

Wendisch II. *Ethnologische Mit-
teilungen aus Ungarn*. št.2, 200.

1889

Wendische Volkslieder. *Ethnologi-
sche Mitteilungen aus Ungarn*. št.
3, 361–362.

1890

Zalamegyei vend népballada. *Eth-
nographia*, 54–55.

1891

Az alsó-lendvai vásár. *Vasárnapi
Újság*, št. 28, 457–459.

1891
Hol van Attila sírja?
<i>Ethnographia</i> , 320.	1891
Hol van Attila sírja? <i>Ethnographia</i> , 320.
1891
Markap és az ördög.
<i>Ethnographia</i> , 321.	1891
Markap és az ördög. <i>Ethnographia</i> , 321.
1891
Mátyás király emléke a szlovén
népmondákban. <i>Ethnographia</i> ,
320.	1891
Mátyás király emléke a szlovén
népmondákban. <i>Ethnographia</i> ,
320.
1891
Zalamegyei községek gúnynevei.
<i>Ethnographia</i> , 271–272.	1891
Zalamegyei községek gúnynevei.
<i>Ethnographia</i> , 271–272.
1892
Alsó-lendva és vidéke. <i>Turisták
Lapja</i> , 7. sz., 199–213.	1892
Alsó-lendva és vidéke. <i>Turisták
Lapja</i> , št. 7, 199–213.
1892
A goricsánecz. Vasvármegyei vend
hegylakó. <i>Magyar Hírlap</i> , 147. sz.	1892
A goricsánecz. Vasvármegyei vend
hegylakó. <i>Magyar Hírlap</i> , št. 147.
1892
A goricsánecz. <i>Muraszombat és
vidéke</i> , 24– 25. sz. (jún. 12., 19.).	1892
A goricsánecz. <i>Muraszombat és vi-
déke</i> , št. 24– 25. (12. in 19. junij).
1892
Skrat (Néprajzi tárcza). <i>Muraszom-
bat és vidéke</i> , 38. sz. (szept. 18.).	1892
Skrat (Néprajzi tárcza). <i>Mura-
szombat és vidéke</i> , št. 38 (18. sept.).
1892
Zalamegyei helynevek.
<i>Ethnographia</i> , 127.	1892
Zalamegyei helynevek. <i>Ethno-
graphia</i> , 127.
1892
Zlatorog (Szlovén népmonda) /	1892
Zlatorog (Szlovén népmonda) /

Baumbach Rudolf költeménye;
ford. Bellosics Bálint. *Muraköz*,
52. sz. (dec. 25.).

1896

A Zala- és Vas-megyei vendek. In:
Az Osztrák-Magyar Monarchia
írásban és képbén. Magyarország.
IV. köt., Budapest, 251–262.

1896

Die Wenden im Zalaer und
Eisenburger Comit. In: *Die*
österreichisch-ungarische
Monarchie im Wort und Bild. IV.
Wien, 259–270.2

1897

A hetési faház. *Ethnographia*,
88–103.

1897

Der Hetéser Holzbau / von Valen-
tin Bellosics. *Ethnologische Mit-*
teilungen aus Ungarn, 5. sz., 280. 2

1902

A halászó hetési ember. *A Magyar*
Nemzeti Múzeum Néprajzi Oszta-
lyának Értesítője, 29–32.

1903

A gyermek a magyar néphagyó-
mányban. Adatok a magyar gyer-
mek néprajzához. *A Bajai Magyar*
Királyi Állami Tanítóképző Inté-
zet Értesítője, 3. sz. 1–29.

Baumbach Rudolf költeménye;
ford. Bellosics Bálint. *Muraköz*,
št. 52. (25. dec).

1896

A Zala- és Vas-megyei vendek. In:
Az Osztrák-Magyar Monarchia
írásban és képbén. Magyarország.
IV. köt., Budapest, 251–262.

1896

Die Wenden im Zalaer und Ei-
senburger Comit. In: *Die öster-*
reichisch-ungarische Monarchie
im Wort und Bild. IV. Wien, 259–
270.

1897

A hetési faház. *Ethnographia*,
88–103.

1897

Der Hetéser Holzbau / von Valen-
tin Bellosics. *Ethnologische Mit-*
teilungen aus Ungarn, št. 5, 280.

1902

A halászó hetési ember. *A Magyar*
Nemzeti Múzeum Néprajzi Osz-
tályának Értesítője, 29–32.

1903

A gyermek a magyar néphagyó-
mányban. Adatok a magyar gyer-
mek néprajzához. *A Bajai Magyar*
Királyi Állami Tanítóképző In-
tézet Értesítője, št. 3, 1–29.

1903

A hetési magyarság viselete. *Néprajzi Értesítő*, 273–279.

1907

Útmutató néprajzi tárgyak gyűjtésére. Zombor, Bács-Bodrogh Vármegyei Történelmi Társulat.

1992

Bellosics Bálint: Útmutató néprajzi tárgyak gyűjtésére. (Utószó Szilágyi Miklós). Budapest, Magyar Néprajzi Társaság. Hasonmás kiadás.

Fehér Zoltán

1985

Egy régi bajai néprajzkutató tanár, Bellosics Bálint. *Honismeret*. 3. sz., 20–23.

Fúss Nándor–Pataky Kálmán (szerk.)

1996

Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve 1896. 2. kiad. Győr–Lendva, Hazánk Könyvkiadó–Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.

Kőhegyi Mihály–Sztrinkó István

1992

Bellosics Bálint levelei Herrmann Antalhoz. *Cumania*, 13. sz., 463–504.

1903

A hetési magyarság viselete. *Néprajzi Értesítő*, 273–279.

1907

Útmutató néprajzi tárgyak gyűjtésére. Zombor, Bács-Bodrogh Vármegyei Történelmi Társulat.

1992

Bellosics Bálint: Útmutató néprajzi tárgyak gyűjtésére. (Spremna beseda Miklós Szilágyi). Budapest, Magyar Néprajzi Társaság. Hasonmás kiadás.

Fehér, Zoltán

1985

Egy régi bajai néprajzkutató tanár, Bellosics Bálint. *Honismeret*. št. 3, 20–23.

Fúss, Nándor–Pataky, Kálmán (ur.)

1996

Alsó-Lendva nagyközség milleniumi emlékkönyve 1896. 2. natis. Győr–Lendva, Hazánk Könyvkiadó–Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.

Kőhegyi, Mihály–Sztrinkó, István

1992

Bellosics Bálint levelei Herrmann Antalhoz. *Cumania*, št. 13, 463–504.

Kulcsár Péterné

1971

Bellosics Bálint levelei Herrmann Antalhoz. *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*. 1. sz. 175–183.

Silling István

1995

Az első bácskai néprajzi kalauz. In: Örökségünk nyomában. Levéltári jegyzetek a Bácskából. Újvidék, 29–63.

Szántó Károly

1883

Alsó-Lendva és vidéke. *Földrajzi Közlemények*. XIV. kötet, 144–154.

Sztrinkó István

1986

Bátky Zsigmond levelei Bellosics Bálinthoz. *Cumania*, 9. sz., 405–418.

Udvarhelyi Gyula

1879

Alsó-Lendva és vidéke. Táj és néprajz. In: Udvarhelyi Gyula (szerk.): *A magyar írásmód*. Budapest, 181–186.

Egyéb forrás

Bellosics Bálint és családtagjai. *A Bellosics-Bartsch család*

Kulcsár, Péterné

1971

Bellosics Bálint levelei Herrmann Antalhoz. *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*. št. 1, 175–183.

Silling, István

1995

Az első bácskai néprajzi kalauz. In: Örökségünk nyomában. Levéltári jegyzetek a Bácskából. Újvidék, 29–63.

Szántó, Károly

1883

Alsó-Lendva és vidéke. *Földrajzi Közlemények*. Zvezek XIV, 144–154.

Sztrinkó, István

1986

Bátky Zsigmond levelei Bellosics Bálinthoz. *Cumania*, št. 9, 405–418.

Udvarhelyi, Gyula

1879

Alsó-Lendva és vidéke. Táj és néprajz. In: Udvarhelyi Gyula (ur.): *A magyar írásmód*. Budapest, 181–186.

Drugi viri

Bálint Bellosics in družinski člani. *A Bellosics-Bartsch család*

törzskönyve. 1893. jún. 27. napjainkig. Kéziratos füzet, a Báldy család tulajdona.

DFMVK – Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Zalaegerszeg, Bellosics Bálinttal kapcsolatos számozatlan hagyatéki anyag, főleg lányától, Báldy Flórától.

Egyetemi Könyvtár, József Attila Tudományegyetem, Szeged.

Eötvös József Főiskola, Baja.

KJM – Katona József Múzeum, Kecskemét, Bellosics Bálint családai hagyatéka, dédunokájától Somos Lászlótól.

Knjižnica Lendava–Könyvtár Lendva

Liber Baptisatorum Localis Capellania Réditionensis Ab Annó 1789 (–1869). Réditions. Keresztelés I. 1798–1869.

Néprajzi Múzeum, Budapesten, Etnológiai Archívum.

Népújság. A szlovéniai magyarok hetilapja, Lendva.

Telekkönyvi kivonat, körzeti bíróság, Lendva (Okrajno sodišče v Lendavi).

törzskönyve. (Družinska knjiga Bellosics–Bartsch) od 27. junija 1893 do danes. Na roko pisan zvezek, v lasti družine Báldy.

Knjižnica DFMVK –Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Zalaegerszeg, neoznačeno arhivsko gradivo o Bálintu Bellosicsu, predvsem dokumenti in fotografije od hčerke Flóre Báldy.

Univerzitetna knjižnica Univerze Attila József v Szegedu.

Visoka šola József Eötvös, Baja.

Muzej József Katona, Kecskemét, KJM – osebna zapuščina Bálinta Bellosicsa, od pravnuka Lászlója Somosa.

Knjižnica Lendava–Könyvtár Lendva

Matična knjiga *Liber Baptisatorum Localis Capellania Réditionensis Ab Annó 1789 (–1869). Réditions. Keresztelés I. 1798–1869.*

Etnografski Muzej, Budimpešta, Etnološki arhiv.

Tednik *Népújság. A szlovéniai magyarok hetilapja.*

Izpis iz zemljiške knjige, Okrajno sodišče Lendava.

Kiadó Lendva Községi Magyar Nemzeti
Izdajatelj Önkormányzati Közösség
 Madžarska samoupravna narodna
 skupnost občine Lendava

2013

© Halász Albert

Szlovén nyelvre fordította Halász Albert
V slovenski jezik prevedel

Recenzensek Dr. Silling István
Recenzenta Dr. Göncz László

Nyelvi lektorok Dr. Szende Virág
Jezikovni pregled Irena Varga

A kiadást támogatta Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva
Izid je podprl Zavod za kulturo madžarske narodnosti Lendava.

Grafikai megoldások Halász Albert
Grafična priprava

Nyomda Tiskarna Arma, Lendava
Natisnila

ISBN 978-961-93506-5-2
 978-961-93506-4-5 (pdf)

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Bellosics B.
39(439):929Bellosics B.

HALÁSZ, Albert, 1969-

Hommage à Bellosics Bálint : Bellosics Bálint mellszobrának avatása alkalmából = ob
odkritju doprsnega kipa Bálinta Bellosicsa / [[besedilo], v slovenski jezik prevedel] Halász
Albert. - Lendva ; Lendava : Lendva Községi Magyar Nemzeti Önkormányzati Közösség =
Madžarska samoupravna narodna skupnost občine Lendava, 2013

ISBN 978-961-93506-5-2
ISBN 978-961-93506-4-5 (pdf)

268936704

Visitator

4 n'iso halapen

[illegible]

Bellario
11. + On the 'traja'

Belmosics

1867. okt. 10. av "Lilleham" a "Lillemor"
Pädicesen Pönni Katholikus névelés névazonos.

[illegible][illegible][illegible]

Événement.